Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 11 АВГУСТ, 1987 ШУ. ★ № 96 (7442). ★ Мах 3 кеп.

БОЛХЛОЙ ДУКХАГIА ЙОАКХО Е

Къахьегама коллективаша овсарле лакха йолаш болх бара эша хьалаш хьакхоллара: общественни кхача лоаттабелга, бытовой а медицински а гIулакхаш делга тоадара цахаддаш йоакхо ю вай республике. Масала, укх тIеххьарча кхаь шера промышленни предприятей болхлой столовешка тIакхийттай эзар совгIа моттиг. Иштта дукхагIа хинна тикаш, кулинаре отделаш, быта служба организацеш. Укх тIеххьарча хана духхьал Грознерча пхийтта предприяте хьайнйллай быта бе-бе службаш, столовешта реконструкци яьй.

Цу даькъе белгтала болх баьб радиотехнически завода, пассажирски автотранспорта производственни объединене, главпочтамта, цементни завода кулгалхоша а партийни организацеша а. Цу предприятешкара болхлой столовешка оттаяьй вай ханара технологически оборудовани, цига кийчбу кхача чам болаш а ассортимент йоккха йолаш а ба. Кулинаре отделашка, буфеташка гIолла йохк ахфабрикаташ, кулинарни а кондитерски а хIамаш.

Дуккхача моттигашка болх беш я парикмахерскеш, кога гIирс тоабу мастерскеш, здравпункташ. Масала, главпочтамте вIаштIехьдаькххад бийсанарча сменагIа болх бечарна мах боацаш кхача лоаттабелга. Цига хьайнйллай физиотерапевтически, процедурни кабинеташ. Цамогаш хилча поликлинике аха безаш бац терапевт, стоматолог, гинеколог хьажа везаш бола болхлой. Уж цигарча здравпункте ба. Спортивни зале занятеш чакхйоахаш я унахцIенон, аэробика, гимнастика группа. Цига болх беш мел болча кхалнаьха бераш детсадашка дIатардаьд.

Теркам тIаозаш а кхычахьа хьаллаца доагIаш а да ер хIама. Вай лакхе йийцача предприятей болхлоша санна, керда квартираш, деша даха ха йоацача берий учреждененшка, пионерски лагерашка, санаторешка, салоIача цIеношка моттигаш хьежаю гIулакхаш дара сфера болхлошта а. Масала, соахка радиотехнически заводе ши квартира еннай столовей болхлошта, хIаьта пхи саг очереде дIаоттаваьв, кхычарна санна путевкаш тел.

Цунца цхьана, дуккхача партийни организацеша, советски а профсоюзни а органаша, министерстваша а ведомстваша а де доагIар даьдац предприятешка къахьегача наха общественни кхача лоаттабелга а бытовой гIулакхаш делга а тоадара хьакъехьа парте Централни Комитето, парте Нохч-ГIалгIай обкома бюрос оттадаь декхар кхоачашдара, рижски предприятей партийни организацей опытах лерттIа пайда эцара. Царех дуккхачар хIанз а хьадда программа оттаяьац производстверча къахьегамхой социально-бытовой хьалаш тоадара. Цу даькъе хайра хIама даьдац парте Гудермесски Малгобекски горкомаша, КПСС Назрановски райкомо, цигарча горисполкомаша а, райисполкомаша а.

Общественни кхача а бытовой гIулакхаш делга а вIаштIехьдоаккхача дукха кхоачамбоацараш да Шалински района предприятешка. ТIона обработка еча завода, ПМК-245, хлебопродуктай Аргунски комбината партийни а профсоюзни а организацеша де доагIар дац эггара хьалха къестаде деза социальни дешаш къестадара. Цига яц столовеш, комплексни приемни пункташ, ательеш.

«Промавтоматика» яхача Iилма-производственни объединене дукха ха йоаццаш хьалъяьча 150 моттиг йолча столове хиланза даргдоаца санитарни хьалаш дац. Укх шера февраль бетта денз ремонта дIакъайла латт административно - Iилман корпусера № 51 йола столови. ХIаьта № 2 йола столови геттара воча санитарно-технически хьал тIа я.

ГIулакхаш кхы дикагIа дац «Грознефтеоргсинтез» объединене заводашка а. В. И. Ленина цIерагIча завода кулгалхоша хIама даьдац № 7 а № 13 а йолча столовей интерьер кердаяккхара. Тохкам бича гучадаьннад, № 13 йолча столове меню тIа да аьнна IотIаяздаьча дуача хIамаех бархI тайпара дaараш вIалла ца хиннaлга. Вентиляце лерттIа болх ца барах зале садикъа я, ахфабрикаташ а кондитерски хIамаш а йохкаш йолча павильонаша болх ца бу дукха ха я.

Геттара воча хьал тIа я «Чечингипромстройматериалы» объединене общественни кхачан предприятеш. ХIаьта цхьаккха тайпара бытовой гIулакхаш дац цига балха боахкача наха деш. Болхлой кхувцалулга цудухьа 65 процентага дIакхаьчар № 2 йолча гIишлон-материалий комбинате, хIаьта КСМ-1 — 27 процентага. Цу предприятешка балха аха ловш бац кагирхой.

Вай лакхе дийца кхоачамбоацараш нийсденнад парте горкомаша а райкомаша а, горисполкомаша а райисполкомаша а, промышленни предприятей кулгалхоша, партийни организацеша КПСС обкома бюрос а Совмино а «ШийтталагIча пятилетке республика общественни кхача дегIабоалабарах» соахка тIанйца соцам кхоачашбара де доагIар ца дарах. ДIадахача шера а укх шера хьалхарча ялх бетта а 1330 моттиг йола столовеш хьал ца еш йисай. Из гIулакх къаьстта во латт промыслови геофизика СКТБ, Биохимически, «Красный молот». «Автоспецоборудование» яхача заводашка, № 1 йолча пассажирски автопредприяте, кхычахьа.

Кхоачам хиллал столовеш ца хилар бахьан долаш бIайха кхача боацаш бус дуккхача предприятей болхлой. Цу даькъе къаьстта воча хьал тIа ба республика гIишлон а автотранспортни а организацей болхлой, вIамигача коллективашка къахьега нах.

Дукха кхоачамбоацараш да диетически кхача вIаштIехьбоаккхача. Ма дарра аьлча, дукхагIйолча предприятешка цу деша вIалла йоакхо а яц, цига яц кулинаре тикаш, ахфабрикаташта заказаш ду столаш, кхыдараш.

Из деррига нийсденнад общественни кхачан управлене, респотребсоюза, «Грознефта» болхлой снабжене управлене, ОРС-ий кулгалхой промышленни предприятей къахьегамхой чам болча кхачанца Iалашбара, цун ассортимент шеръяра, дулх, баьцадaараш, кхыйола продукташ эшшача боараме лоаттаяра оарцагIа ца баларах. Белгал-

Ледара лел производстве къахьегача наха бытовой гIулакхаш дара эша помещенеш хьакъестаелга. ХIаьта хьаеннараш а доагтIаш дола санитарни хьалаш долаш хилац. Цудухьа цига чоалхане доаца балхаш де мара вIаштIехьдалац. Масала, «Грознефтеоргсинтез» объединене хьайнйлларaш духхьал кога гIирса ремонт ю мастерскеш мара яц. Соахка бытовой гIулакхаш даьд: СССР 50 шера цIерагIйолча химзаводе 4,6 эзар сома маьха, «Терек» объединене — 3,5 эзар, бувзама производственно-технически управлене — 0,4 эзар сома маьха.

Парте горкомаша, райисполкомаша, советски органаша кIезига йоакхо ю производстве къахьегарашта быта а медицински а гIулакхаш дара. Наьха санна тоаде дезаш да болхлой цамогаш ца хилийтара профилактика елга яйгача, мехкдаьтта, мехкдаьтта химически промышленноста, гIишлон индустре, транспорта предприятешка.

Уж дешаш къестаделга тIехьадаха йиш йолаш дац, хIана аьлча балха боахкача наха лерттIа кхача лоаттабарах, царна бытовой а медицински а гIулакхаш дарах тийша да къахьегама овсаре лакха йолаш цар къахьегар, продукци дика хилар, производства эффективность айяр. Из даим дагакхаба доагIа предприятей кулгалхоша, партийни а профсоюзни а организацеша.

Пачхаьалкхенга баьцадaараш дохкара карарча пятилетка шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъергья, аьнна шоаш тIанйца социалистически декхараш кхоачашдара низ дIакхоачар деш ба хIанз Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза къахьегамхой. ХIаьта толамаш а доах.

Моша горошек 260 гектара тIа яр цу боахаме. Из дика хьийкъар. ХIара гектара тIара 56,2 центнер яьлар, план 50 центнер йолаш.

Из толам баьккхараш ба эггара хьалха Цацаев Масуда кулгалдеча бригадера механизатораш Газбиев Абумуслим, Мугашев Iали, Керимов Джабраьил, Асхабов Салахьа, кхыбараш. Моша горошек шоаш дIа а йийра, чу а ийцар цар.

Мошача горошкал совгIа, кхо бIаь гектара тIа помидораш, кховзгкъа — саьмарсаькх, шовзткъе итт — хохаш, кхыдола баьцадaараш да совхозе кхедеш. Царна доал деш подрядагIа 412 дезало болх бу, е соахка хиначул 98-не дукхагIа.

Цу хьисапе къахьегилга чIоагIа дезаденнад наха. ХIаьта тамаш а яц. Масала, соахка дезала подрядагIа болх баьча Хаджиева Хатас хIара бетта ийцар 412 сом алапи. Иштта доккхий алапеш ийцар Абдаева Розас, Дубаева Шунрана. ХIанз цар кхебеча хьувкъамга хьежача укх шера цар алапеш кхы а лакхагIа хила тарлу.

Совхозе кхедеча баьцадaарех эггара дукхагIа помидораш дIайийнай. Укх деношка чуэца йолаяьй уж. Делкъийга чIоагIа малх хьежача хана мара са ца лоIаш Iуйрийна са тессача денз боад къовлабаллалца къахьег уж гулъеш боахкачар. ДукхагIбараш кагий нах, школай дешархой ба.

Минот, шиъ — хьалъюз ведар. Дийнахьара норма 350 килограмм йолаш 500 килограмм совгIа гулъю уж мехкараша Музаева Тамусас, Багаева Бирланта, Бачаева Майдата, Джантемирова Рансас, кхычар. Дезала подрядагIа болх бечар кулгалхой — дайи ноанойи керттерча даькъе чуийца продукци озаш, из дIайохийтилга вIаштIехьдоаккхаш мара хилац, бераш — помидораш гулъеш.

Дийнахьа сарралца болх беш дукхагIйолча хана малха кIала болаш чIоагIа хьоглу нах. Ший трактора тIехьатессача бешка чу хьакхухьаш царна хадданза шийла хий лоаттаду комсомолкас Бекмурзаева Бирланта. Механизаторий курсаш соахка мара чакхъяьха еце а совхоза кулгалхой раьза болаш геттара дика лелаю цар трактор.

Иштача хьинар долча наха новкъостала хIанзле кхо эзар тоннага дIакхоачаш баьцадaараш дIаденнад совхоза пачхаьалкхенна, хIаьта шера план 11,5 эзар тонн я. Цул совгIа кхы а пхи бIаь тонн дIадала карагIдаргхиларах тийша ба цу боахама кулгалхой.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТА ТIА: «Урожайный» совхоза толашагIа болча механизаторех цаI — Б. Бекмурзаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Шортта хургда

Репортаж

Доакъар кийчдеш йоалл Назрановски района «40 лет «Октября» яхача совхоза директора заместитель Гиреев Закре керте латта механизированни отряд. Цул хьалхарча деношка из болх беш хиннай № 5 йолча бригаде. Социалистически Къахьегама Турпала Кодзоев Вахьаудина звенос вIашагIъэяь дIайийнача хьажкIехи, генарехи, соргохи, суданкахи, сояхи хьалкхеяь баьцаш я чуэцаш.

— Цун ши бIаь гектар гаргга хулача кхай тIара 7200 тонн силос чуеллай № 3 йолча ферме тха мехотрядо. Цул совгIа шин-кхаь кIира совхоза хьайбашта ма эшша моша доакъар а доаттадаьд цу звеноша кхеяьча баьций чотагIа. ХIара гектара тIара 450 центнер моша доакъар даьннад, — йоах Гиреева.

ХIанз цун отрядера механизатораш боахк № 4 йолча бригадо хьалкхеяь баьцаш хьокхаш. Уж а хьахиннай вIашагIъэяь дIайийнача йиъ тайпа культурех — хIажкIех, генарех, суданках, соргох. Баьцаш дика хьийкъай. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 400 центнер моша доакъар доаккх механизатораша. Цхьа бIаь гектар хулаш да из кха. Кхы цхьаькха а да цу бригаде 50 гектар хулаш уж санна яраш тIайолаш.

Доккха беркат даьннад Горски юрта боахама института Iилманхоша совхоза къахьегамхоша тессача доттагIалах. Цар могаьча ханехи технологехи кхашкара балхаш чакх а доахаш хьалкхеяьй механизатораша дуккхача компонентех йола хьаьна баьцаш.

ХIара балха дийнахьа 700—800 тонн силос чуйолл З. Гиреева мехотрядерча болхлоша. Итт дийнахьа чуийца даьккхад цар Б. Кодзоева кха а. Тешшаме болх беш я комбайнаш, тракторaш кхы тайпа агрегаташ. Гуш да карарча шерара балхаш шоай ханнахьен дикеи чакхдахара совхоза керттерча инженера Дударов Бахьаудина ше кулгалдеча службайга техника лерттIа кийчъяйта хилар. Лакхеи саг чакхвоалалургвоацаш листеи бола эрз санна хьалъэтта латта баьцаш хьокхаш, кхай тIа гIолла хьалйоагIа массехк низ бола комбайн. Уж лехкаш ба йоккха балха опыт караерзаяь специалисташ ГелисхаНов Абоязит, Дугиев Мувса, Полонкоев Мувса, кхыбараш. ПланагIа хьакха доагIар 100 тонн долаш 170—180 тонн доакъар чуэц царех хIаране.

КонвейерагIа санна цхьаннена тIехьа шоллагIъяр а йолаш кхай тIара фермашка дIаух самосвалаш. Уж грузовикаш совхоза новкъостала яхкийтай Назранерча ремонтно - технически предприяте. Цар болх дика вIаштIехьбаьккхаб цу предприяте эксплуатаце отдела инженера Богалов Башира. Цунна а хьинаре къахьегача шоферашта а доккха баркал яхаш ба совхоза кулгалхой, механизатораш. Цар бехкагIа болх ца беш цхьа минут хиллал йола ха йоац комбайнераша.

Ремонтно - технически предприяте шоферашта юкъе яьржача яхье эггара хьинарегIа болх бу Арсамаков Мувсас, Хидиров Iумара. Камурзиев Iаддалкъаьдара, кхыбараша. Цхьа ди дIадахийтац цар шоай балха норма 150—160 процент кхоачаш ца еш.

Комбайнаштеи грузовикаштеи эшаш дола технически гIулакхаш деш я Назранерча РТП механика Зурабов Микаила кулгалду «техпомоща» звено.

Кхай тIа дуъ механизатораша, шофераша, кхыча болхлоша хIама а. Дулхи, даьттеи, баьцадaараши юкъе а долаш чаме кийчбаьча кхачана раьза ба болхлой. Лоаца аьлча, цар безамеи хьинареи къахьегаргдолча тайпара вIаштIехьдаьхад совхоза кулгалхоша гIулакхаш.

— Iуйрийна ворхI сахьат даьлча гIоне сайрийна бархI даллалца болх бу оаха. Шинкхаь дийнахьа кхы тIа болх бича чуийца йоахаргья укх кхай тIара баьцаш а, — йоах З. Гиреева.

Закре йоккха балха опыт караерзаяь специалист ва. 1957 шера денз бригадир, керттера инженер, мехмастерской заведующи, директора заместитель волаш хьавоагIа из. КПСС член ше директора заместитель волаш хиларга хьежжа шийна тIадилла гIулакх лерттIа чакх ца доаккхаш моттиг нийсъялийтац Гиреева. Тешшаме ала мегаргда укх шера а доакъар кийчдара дола декхар цо тIеххоачашдергда аьнна.

Гиреева мехотрядера шоллагIча звеноцара болхлой йол кийчъеш боахк. Цар кхозлагIа хьакха йолаяьй люцерна. Шозза хьекхачох аргIаш а даь фермай коашка дIаоттаяьй цхьа эзар совгIа тонн йол. Из болх беча хьинар ца кходеш къахьег косилкаш лелаеча ДугиевгIар дас Салманеи воIа Рамзанеи, трактористаша Теркакиев Закречо, Евкуров Ахьмада, Гадиев Микаила, стогометатела тIа вагIача Гаракоев ЛомIаьлас, аьла аргIаш деш болча болхлоша Дзауров Бийсолта, Кодзоев Iалихана, кIоага чу силос IотоIаеш боахкача трактористаша Шундалиев Iалихана, Олигов Iийсас, кхыбараша.

Къаьстта боккха теркам тIабохийт доакъара дикал лакхъяра, из классни хилийтара. Силос кийчъю консервант а карбомид а деттаalmost. ХIаьта аьла лаьрхIа йола баьцаш хила еззача боараме дIатIакхоачаеш йокъаю вентилятораща фо а детташ. Кхыча беса аьлча, Iилмани хьалхалаттача боахамий опытон дIа ма деххара вIаштIехьдаьхад цига карарча шера доакъар кийчдара балхаш.

Укх шера планагIа 1839 тонн йол, силос — 16426, ча — 7715, доакъара свеклаш 7500 тонн кийчъе езаш я Гиреева кулгалду мехотряд.

— ХIанз кхозлагIа хьокхача люцернай гектара тIара ах тонн мара йол ялац. Тха кхаш хиш дехкаш дац, йокъал чIоагIа Iеткъай культурашта. Цудухьа планагIа хила йоагIачул 200—300 тонн кIезигагIа хила мег оаха кийчъяь йол. Цхьабакъда, силос а кхы тайпа доакъар а массехк эзар тонн дукхагIа Iалащде лерхIаш да тхо, — йоах мехотряда начальника.

С. АУШЕВ.

ДУККХА БЕРАШ ДАЬЧА НОАНОШТА «НАНА-ТУРПАЛ» ЯХА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Итт а кхы дукхагIа а бераш даьча ноаношта «Нана-турпал» яха орден а луш «Нана-турпал» яха цIи лойла:

Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла:

Ганиева Идика Любана — XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза колхозхочоа, Сунженски район.

Гатаева Хазбикана — болхлочоа, Грозненски район.

Вагаева Хабира Уцамаевнана — болхлочоа, Ачхой-Мартановски район.

Джабраилова Маликана — цIен-нанна, Ачхой-Мартановски район.

Кабилова Падама — «Самашкинский» совхоза болхлочоа, Ачхой-Мартановски район.

Магомадова Малихата — болхлочоа, Ачхой-Мартановски район.

Макаева Зина Исмаиловнана — болхлочоа, гор. Грозный.

Сулейманова Тамарена — «Лермонтовский» совхоза болхлочоа, Ачхой-Мартановски район.

Темаева Айсета — Гагарина цIерагIча колхоза колхозхочоа, Ножай-Юртовски район.

Умарова Бейсарата — цIен-нанна, Наурски район.

Элдерханова Сабинана — Нурадилова цIерагIча колхоза колхозхочоа, Ножай-Юртовски район.

Эскирханова Мархана — «Коминтерн» колхоза колхозхочоа, Шелковски район.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. ГРОМЫКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1987 шера, 4 август.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Халкъа боахама, Iилма, культура, халкъа дешара, унахцIено лораяра даькъе пачхаьалкхен учреждененшка, общественни организацешка цIена, дуккхача шерашка болх барах 1987 шера 22 июле Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума республика болхлойи гIулакхерча наьхеи йоккхача группана «Къахьегама ветеран» яха медаль елар, цу даькъе районашка гIолла: Назрановски — 134, Ножай-Юртовски — 20, Сунженски — 130, Урус-Мартановски 8, Шалински — 33, Шелковской — 43, Октябрьски — 152, Ленински — 241, Заводской — 292, Старопромысловски — 263.

* * *

1987 шера 27 июлера СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа цIерагIа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума дуккха бераш даьча ноаношта «Материнская слава» яха орденаши «Медаль материнства» яха медалаши еннай, цу даькъе, районашка гIолла: Ачхой - Мартановски — 40, Ведениски — 58, Гудермесски — 28, Малгобекски — 44, Надтеречни — 21, Ножай-Юртовски — 15, Сунженски — 36, Шалински — 51, Старопромысловски — 11.

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхIар кхоачашду

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача денна сийленца накъабахара шерра социалистически яхь йоаржаьча «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлоша толамца кхоачашду шоаш укх юбилейни шера тIанйца декхараш. Шоай таронехи кхоачамехи бизза пайда ийбарах ханал хьалха рапорт делар цар дерригача технико - экономически хьокхамий ворхI бетта план кхоачашъярах. Пачхаьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цар маьхалъяккхай 348 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци, заданел совгIа арахийцай 287 эзар сома маьха товарни продукции 68 эзар сом мах бола нормативно-цIена продукции.

Ший потребителашта продукцена поставкаш яра договорни декхараш а толамца кхоачашдаьд завода коллективо. Къахьегама овсарле лакхъяра ворхI бетта задани 109 процент кхоачашъяьй цо. Духхьал из лакхъяра чотагIа хьаьй планал совгIа ара мел хийца йола продукци. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, кхом бареи хьурмат дареи режим чIоагIъярах, йоагIачул дукхагIа продукци маьхалъяккхарах планал совгIа укх шера 51 эзар сом пайда баьб предприяте болхлоша пачхаьалкхенна.

Сийлахь - боккхача Октябра юбилея сийна яьржача яхье хадданза хьалха латташ хьайоагIарех я Дубровин Александр Андреевича кулгалдеча гальванически участка коллективи Моребес Евгений Алексеевич керте латтача электронно-монтажни цеха коллективи.

Деша дай бац

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача цIейна сийленца накъабахара доккхий декхараш тIанйцадар мехкдаьтта чакхдоахача Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски завода технологаша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха. Мишта кхоачашду цар шоаш денна дош? Ер шу доладелча денз хIанзалца хьабаьча балха итогаша хьахьокхачох тIанйца декхараш меттел пачхаьалкхен план а кхоачашъе гаьна ба уж. Цар ара ца хецаш йисай ши миллион совгIа сома маьха тайп-тайпара продукци. Завода коллектив лоархIаяц къахьегама овсарле лакхъяра заданех а. Низткъа кхоачашъяьй цо пачхаьалкхенна пайда бара план а.

МоллагIча къахьегама коллектива балха тIа керттера хьокхам лоархIаш ба ший потребителашта продукцена поставкаш яра задани цо толамца кхоачашъяр. Цхьабакъда, цу предприяте технологаша ер шу доладелча денз шоай потребителашка дIа ца кхоачийташ йитай йиъ миллионо 700 эзари сома маьха товарни продукци. Долче, шоай смежникий болх а цкъа санна дуккхаза юкъагIбаьхаб цар.

Шоай производственни мощностех, балха ханах бизза пайда а ца ийбеш, укх юбилейни шера хадданза тIехьаюсаш хьайоагIарех я Зимин Владимир Викторович, Резникова Татьяна Павловна керте латтача цхьоалагIчеи шоллагIчеи цехий коллективаш.

БОЛХ ТОАЛУШ БОАГIА

Укх тIеххьарча шин шерал хьалхарча хана хадданза тIехьаюсаш, пачхаьалкхен декхар дукха тIадусаш хьайоагIарех яр Карабулакски нерудни гIишлон материалий завода коллектив. ДIахо иштта болх бе йиш йоацилга дика кхетадир предприяте кулгалхоша, общественни организацеша, берригача болхлоша. Из цIенхаштта дIадехаш дар перестройкан дегIаахар сихдареи хьалаша. Шоай болх овлангара денз эргабаьккха тоабара хьадда йола мероприятеш белгалъяьхар цар. Болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи хьаькъалца вIаштIехьъяьккхар, къахьегамеи производственнии дисциплина чIоагIйир, балха ханах, мощностех дикагIа пайда ийбе болабир, керттердар укхаза къахьегаш мел бола болхлой бригадни подрядагIа болх беча коллективашта юкъеэзар, ерригача балха моттигашта аттестаци йир. Уж балхаш дарах укх юбилейни шера ше тIанйца декхараш хIара бетта тIеххоачашдеш хьайоагIа предприяте коллектив.

Цудухьа башха-дика производственни толамаш доахаш накъаболх завода болхлой Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача юбилейна. Дерригача технико-экономически - хьокхамий ворхI бетта задани ханал хьалха кхоачашйир цар. Тайп-тайпара продукци маьхалъяккхара пачхаьалкхен план 113 процент кхоачаш а яь. ЙоагIачул дукхагIа цар ехкар 166 эзар сом мах бола продукци. Шоай потребителашта поставкаш яра задани а толамца кхоачашъяьй цар.

ВорхI бетта заданел совгIа завода коллективо арахийцай 71 эзар сома маьха товарни продукци, цу даькъе 500 кубически метр нерудни гIишлон материалаш а йолаш. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 109 процент кхоачашъяьй цо. ЙоагIачул дукхагIа ара мел хийца товарни продукци духхьал из лакхъяра чотагIа хьаяьй. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, бийдал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах укх шера завода болхлоша 40 эзар сом пайда баьб пачхаьалкхенна. Из хул планагIа лаьрхIачул пхи эзар сом дукхагIа.

Керттерча даькъе боагIача боарамагIа болх а беш, ший къахьегама толамаш тIа-тIа тоадеш къахьега йолаелар завода коллектив берригa сдельщикаш бригадни подрядагIа къахьега болабаларах. Цу кердача методагIа хIанз укх сахьате укхаза болх беш я бархI бригада, царех йиъ сквозной бригада а йолаш. ХIаьта кхо сквозной звено вIашагI а теха, хьайир Даурбеков Салангири керте латта цхьа бригада. Из керда система юкъейоалаялехьа хинначул хьалха балха тIа укхаза хувцаденнар фуд? Керда бутт дIаболабалалехьа хIара бригадана лу наряд-задани. Нагахь санна бригада болхлоша из толамца кхоачашйинча хIаране алапега хьежжа пхийтта-пхийтта процент ахчан преми хьожаю болхлошта. Наряд-задани тIеххоата чашъяьча хIара процентана лаьрхIа тIакхеташ йола преми цаIн ахи процент я. Из а алапи а лу хIаране къахьегаме лоацача даькъага хьежжа. Цу гIулакхо болхлой материальни безам совбаьккхаб. ХIаравар ши-ше гIалат валар а кхераш, къахьегаш ва. Цудухьа къахьегамеи производственнии дисциплина телхаелга цIенденна дIадоалаш латт укхаза.

ХIара бригаде вIашагIъелла я кхаь-виъ сагах латташ йола совет. Бригадера деррига производственни дешаш, балхаца ювзаенна йола хьалхашка увтта проблемаш цо къестаю. Цул совгIа хIара болхлочоа мел алапи, преми хьожае еза а цо къоастаду. Нагахь санна бригадир цамогаш хинна е кхы бахьан нийсденна балха воацаш висача совето дIахьа нийсбу бригадера болхлой.

Иштта яьржача яхье хьалха а латташ, башха-дика толамаш доахаш я Бокатов Михаил, Сыгарев Михаил, Мархиев Бек-Хан, Кулаков Михаил, кхыбараш керте латтача бригадай коллективаш. Шоаш кийчъеча продукцена юкъе а балха тIа а брак ца нийсйолийташ, хIара сменагIа нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Партийни вахар: балха стиль

ХЬАЙГАРА ДlАВОЛАЛЕ

Тlеххьарча шерашка къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу «Назрановский» совхоза коллективо. Шийтталагlча пятилетка хьалхарча шера боахамо толаме кхоачашъяьй пачхьалкхенга ялат, шекара свеклаш, коартолаш, дулх, шура, тха дохкара планаш. Хьинар айденна къахьег укх юбилейни шера а.

Боахам лелабара дикагlйола методаш — бригадни подряд, хозрасчет, чекови система юкъейоалаеш баькха толам ба из.

Шеко яц эргалонаш еча нах юкъеозарга хьежжа толам боалаш хиларах. Керттера дар да хьалхашка латта декхараш довзаш, уж кхоачашде ховш а безам болаш а хилар, къахьегама а быта а хьалаш вlаштlехьдахар, болх беш воаллача сага хадданза йоакхо елга. Из да КПСС XXVII съездо, цул тlехьагlа хиннача КПСС ЦК Пленумаша дlадехар а. Цул дешаи хадданза терко ю «Назрановский» совхоза парткомо, дирекце. Парткома берриrа а организационно-партийни болх ба хlара механизатора, хьайбаш леладечун, специалиста хьинар айдара тlаберзабаь. Укхаза лоархlаме моттиг дlалоац бригадни подряд, хозрасчет, чекови система юкъейоалаяро.

Керда формаш юкъейоалае гlерташ балхаш хьалха а даьд совхозе. Иштта 1985 шера совхоза ерриrа а тракторно-кхаш леладу бригадаш подряда хьисапе къахьега яьхаяр. Цхьабакъда, итогаша хьахьекхар из нийса доацилга. Бригадана чуйоагlа массехк звено. Цар массане а цхьатарра болх бац. Долче, дикагlа болх бечарга а тlехьабусарашка а кхоачар цхьатарра дар. Опыто хьахьекхар, звеньяш хьакъоастае езилга, хlаране дер, динза дисар бlаргагургдолаш. Хьалха латтача звеньевойша М. Ужахова, Х. Хочубарова, С. Мержоева, Х. Оздоева предложени елар хlаранена къаьсткъаьста заданеш а лимиташ а хе, аьнна. Из болхлой инициатива яр. Совхоза дирекци а партком а раьза хилар цу предложенена. Иштта къахьегам вlаштlехьбаккхар нийса долга гучадаьлар шу далалехьа. Шийтталагlча пятилетка хьалхарча шера кхо саг чувоагlача Х. Оздоева звенос хlара гектара тlара 39 центнер фуалъяьха хьажкlаш чуийцар. Х. Хочубарова звенос лелаеча хlара гектара тlара яьккхар 189 центнер коартолаш. Иштта лакха хьувкъам кхебир кхычар а.

Из толам баккха вlаштlехьдаьлар звеной бехктокхам айбар бахьан долаш. Болх цlена а шиц ханнахьа а бора, материальни ресурсаш кхоми хьурматя деш дlаухийтар. Наха ховра шоашка а пачхахьалкхенга а кхоачар. Къахьегарга хьежжа хургдолга. Заданеш кхоачаш а яь, тlеххьара расчет еш Х. Хочубарова звенона елар 29 тонн коартолашн планал тlех продукци яккхарах кхы тlа 2037 соми, Х. Оздоева звенога кхаьчар — 30 тонн ялати кхы тlа 3786 соми.

Карарча шера а дукха болх баьб боахама массайолча подразделенешка бригадни подряд юкъейоалаяра. Механизатораша гуччахьа дийцар кердача хьисапе болх вlаштlехьбоаккхача долча кхоачамбоацарех, звеношка вlашагlтехар шоайла товргбола, хьалхашка латта декхараш кхоачашде могаргдола нах. Хlара бригадана, звенона, фермана заданеш еннай, договораш оттадаьд, ахчан а материальни а ресурсаш дlаахийтара тlахьожам лоаттабара чекови система юкъейоалаяьй. Кердачох нах дlакхетабеш хадданза кхетама болх бу партийни организаце. Лаьрххlа кийчъяьча занятешка дешаш хиннаб берриг специалисташ, юкъарча звенон, отделеней кулгалхой. Хlара звеноца, фермай болхлошта дlайовзийтай балха кердача форма совленаш.

Ховш ма хиллара, «Назрановский» совхоз хьайбаш леладара лостам болаш я. Хьайбаш леладара програма 1982 шера тlайийцача хана денз дукха хlама хувцаденнад укхаза. Фермашка хьалъяьй доахани lаьснйи леладу 8 помещени, доакъара цехаш. Керттера дар лоархl наькха йоакхо елга, къахьегама а быта а хьалаш вlаштlехьдоахылга. Совхоза фермашка хьайбаш леладераш та лаьрхlа цlенош хьалдаьд.

Цунца цхьана совхоза дирекце, парткомо хадданза йоакхо яьй хьайбаш леладе ховргдола кадраш хьалкхеяра, уж балха тlа дlачlоагlъяра, дикагlйола опыт шерра дlайоаржаяра совхоза механизатораш, хьайбаш леладераш мехка дикагlдолча боахамашка хиннаб хьалха латтача коллективай опыт хьаэцаш. Цу дерригне а таро лу хьайбаш леладеча кердадар юкъедоаладе. Цхьабакъда, укхаза цlенхаштта болх бе безилга гуш да. Кердачо шийца фу дахь ца ховш чlоагlа юхаувзалу цхьабараш. Цудухьа дирекце а парткомо а лаьрхlад коллективашка хадданза кхетама болх бе, наряд йоацаш къахьегам вlаштlехьбаккхарах боала пайда дlабовзийта. Бехктокхам айбу бригадай кулгалхой, отделеней управляющей, чот тохача болхлой. Царгара хьадех учет нийса лелаелга, балха анализ елга, гласность, демократи хулга.

КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленума хьалхашка увттадеча декхарашка хьежжа, партийни комитето хlара коммуниста бехктокхам айоу. Тахан кхоачам бе йиш яц боахама гlулакхаш вlаштlехьдоахача коммунисташа дакъа лацарах, цар жоп дала деза коллективе морально-психологически климат лерттlа хилара, общественни порученеш кхоачашъяра хьалхара.

Коммуниста хьинар айдара йолча дуккхача формаех цаl я КПСС члена шийна тlадилла декхар кхоачашдарах еш йола отчет. Парткома заседане ладийгlад ВЛКСМ совхоза комитета секретара Л. Аушева яьча отчетага. Цо дийцар совхоза комсомольцийн кагирхойн, хьинар айдара шоаш дечох. КПСС члена М. Бекова дийцар ше беча балхах, малар цlендаь дlадаккхара шоаш лоаттабеча къовсамах. Къахьегама овсарле лакхъярах, деглаахар сихдарах, кхетам баларах отчеташ яьй кхыча коммунисташа а.

КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленуме чlоагlа теркам тlабахийта дийцад боахама доал деча экономически методех дикагlа пайда эцарах, lилмана а техникана а карагlдаьннараш шерагlа юкъедоаладарах. Кхай а хьайбай а продуктивность лакхъяра совхозе дукхагlа юкъекхувл интенсивни методаш. Тlеххьарча хана 300 — 400 гектар йолча кхай тlа ялаташ кхедара интенсивни технологи юкъейоалаяьй, цунга хьежжа укхазара чуэца хьувкъам 40 — 50 процент лакхагlа а ба кхыча кхашка болчул.

Совхозе вlашагlъеллай чуоттадаь хьайбаш кхоаба звено. Укхаза болх беш я Джугустов Бахьауддина кулгалду 3 саг чувоагlа звено. Цо кхоаба доахан дени буси 600 грамм тоалу, планагlа лаьрхlар 470 грамм мара йоацаш. Укх звенос дlачулу хьайбаш 380 килограмм дозал долаш а хул.

Совхоза коллективо шийтталагlча пятилетка чакхдаьннача цхьан шерен ах шерен белггала болх баьбале а, динза дисар, теркам тlабахийта безар кlезига дац. Цох дийцар КПСС июньски (1987 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра коммунисташа де дезарех дувцаш хиннача партийни собране. Цхьаболча кулгалхоша, керттерча специалисташа перестроика шоай дулх-цlийх дола хlама санна тlа ца эцаш хилар белгалдаьккхар цига. Цхьайолча подразделенешка яц оперативни учет а чекови взаиморасчет а. Из бахьан долаш къовсамаш дувлаш моттигаш хул.

Массанахьа вlаштlехьдаьккхадац ресурсаи кхоми хьурмати делга. Гlулакх доацаш техника хехк, моттигаш ниислу тракторашца балха дlаухаш а дlаухаш а. Иштта бокъо йоацаш доагоро-смазочни материалаш боаю, техника тишъю. Из доагlа М. Батыров керте латтача мехотряда, Д. Шанхоева, М.-Б. Плиева, М. Кодзоева бригадашта, йоахар собране хиннача коммунисташа.

Хьайбаш леладеча бригадни подряд юкъейоалаяьяле а, эргалонаш кlезига хиннай цига. Дукха хlама дlаухийт хьайбаш продукци яккхарга, совхка хиннача нийсача укх шера хьалхарча ях оетта яьккха шура кlезигагlа я. Зооветотдела специалисташа (керттера зоотехник М. Шадыжев), ферма бригадираша де дезар даьдац къахьегам вlаштlехьбаккхара, дикагlйола методаш дlайовзийтара, учет яра, тlахьожам лоаттабара, воалае еззача тайпара юкъейоалаяьяц чекови система.

Коммунисташ боацаш цхьа участок яц совхозе, хlаьта а производственни гlулакхашта цар ю влияни лоха я. Тlадиллача гlулакха хьалхара хlаране персональни бехктокхам лакхбанза баргбац. Из хьадех КПСС ЦК январски а июньски а (1987 ш.) Пленумий решенеша.

Хlанз а ира латт совхозе бытовой а социальни а дешаш къестаделга. Кхоачам бе йиш йолаш яц йола фусаш, къаьстта во я уж фермашка, лоам хьайбаш леладеча. Гlишлош сихагlа хьалъяра а эшача ремонт яра а сихлуш бац совхоза прорабаш Р. Местоев, И. Бузуртанов. Дуккхача шерашка хьалъяь ца йоалаш латт мехмастерскеш, кхыйола объекташ.

Хlара саго шийгара доагlар деш хоадам болча гlулакхашца чакхъяккха езаш я перестройка. Парте решенеш кхоачашъеча шоашкара масал а гойташ, хьалха латта безараш коммунисташ ба. Из да тахан керттера дар а толамга бодача наькъа тlа воаккхаргвар а.

Д. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза керттера экономист.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

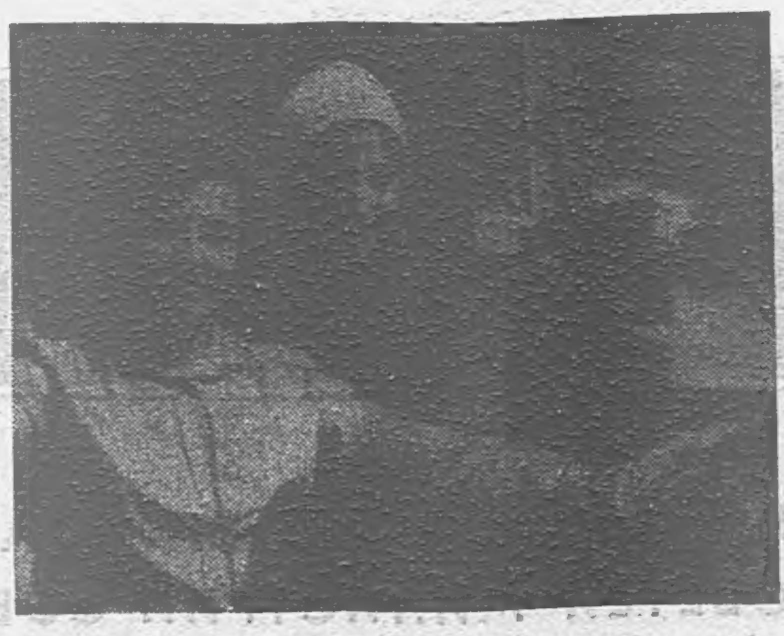

Наха долча гlулакха

Халкъа боахаме lалаьмате боккха лоархlам болаш я хьу, из иштта долга тешал деш да цо лаьтта, хиш, гонахьара среда лораеш хилар. Хадданза йоакхо а еш, lунал де дезаш я хьу. Шийлача хана, догlен лоаи делхача хана иштта цунна дика доалдеш бола нах а кlезига бац халкъа боахаме. Царех ба Ермоловски мехлесхоза болхлой. Укх тlеххьарча шерашка дукха балхаш даьд укхаза хьун боахам деглабоалабара. Цхьабакъда, цунах кхоачамбаь lе дага болаш бац мехлесхоза специалисташи кулгалхойи. Хlана аьлча, боахам перестройка наькъа тlа боалача хана, царгара дуккха дукхагlа дlадех. Цудухьа денгара денга, беттагара беттага дикагlа хулаш латт цар производственни хьокхамаш. Чlоагlа боккха кхаъ хулаш хlама хилар мехлесхоза болхлошта укх шера хьалхарча квартале баьча балха итогех, шоашта РСФСР минлесхозеи отрасла профсоюза ЦК-и карара кара тела Цlе байракх хьожаярах.

Оттаде а доагlаш хаттараш хьалхашка отт укхаза: мишта вlаштlехьдаьлар укхаза иштта доккхий толамаш даха, ший потребителашта поставкаш яра договорни декхараш толамца кхоачашде, кийчъю хьу дикагlа хилийта? Цу хаттараштa дола жоп дlаьха да: хlаране ший къахьегам хьакъалца вlаштlехьбаккхарах хьахиннад из, массе а йолча участкашкара дисциплина дика хиларах, болхлоша хьинаре къахьегарах, шийна тlадиллача гlулакха тlеххьара бехктокхам боккха хилар хlаране кхетадеш хиларах доккха беркат даьннад мехлесхоза коллективана. Станочник, механик, лесничий цlена, кердача lаьдалагlа болх баь бий хьогl из, яха уйлаш е баьлар. Цар шоай низ кхоачар ду бе-башха а ца хеташ, болх белга цlендаь дlадаккхара. Лоацца аьлча, перестройка наькъа тlа а баьнна, кердача хьисапе болх бе болабеннаб уж.

Лоацца хана Урус-Мартановски хьу чакхйоахача цехашка оттайир керда оборудовани. РГ-200 яха лесорама, «ПАП-32»М яхача сушильника метта оттаяьй хlанзарча хано дlа ма деххара йола, модернизировании оборудовани, цо торо хилийтар штучни паркет хьаечен мебела заготовкаш ечен участкера къахьегама овсарле дикка лакхъе.

Халача балхашта механизаци еча lалаьмате доккха дакъа лаьцар боахама новаторана. Колодочни сектор механически хьисапе хьаяра йола станок цар кийч а яь, болх бе йолаялийтай. Духхьал из мероприяти чакхъяккхарах кулгашца ду хала балхаш 70—75 процент кlезигденнад, хlаьта къахьегама овсарле шозза совгlа лакхъеннай. Хьалха дlадахача шерашка цхьоалагlча сортагlа йолча материалах мара колодочни сектор хьае вlаштlехьдалацар, хlаьта хlанз: кхоалагlчен диъалагlчен сортагlа йолча материалах хьаю из. Цул совгlа хьаеш йола колодочни сектораш хьалха еш хиннарел дуккха дикагlа а я.

Культурно-бытовойн производственни гlулакхашта лаьрхlа арахецача товарий ассортимент шеръяра, хьу тедача хана хьакъасташ йолча отходех пайда ийбара йизза реконструкци яьй Рошничунски лесничества хьалха хиннача тарни цеха. Цунах доккха беркат даьнналга къаьгта гуш да. Хьалха дlадахача хана цхьа кубически метр хьунах укхаза арахецаш хиннар 56 сома маьха продукци хинна яле, хlанз цига из боарам болча хьунах хьаеш йола продукци 200 сом мах болаш я. Ерриrа укхаза хlанз цхьан шера арахецаргья ах миллион совгlа сома маьха продукци, аьлча иттаза дукхагlа, хlанзчул кхо шу хьалха арахецаш хинначул.

Производства планагlа тlадоагlача шера де лерхlаш да кийчъеш йола хьу кlезиг а еш, отходех хьаеш йола продукци ткъо процент дукхагlа хулийталга. Из иштта дой а ерриrа арахеца продукци кlезигагlа хургъяц, из дикка дукхагlа хургья. Мишта вlаштlехьдаргда из де? Хьалхашка латта декхар халагlчарех да. Цхьабакъда, Ермоловски мехлесхоза коллективо тахан а тlехьа дика кхетаду ше каралаца беза никъ малагlа ба. Мамогга дикагlа пайда ийбе беза чурча резервех. Дlайохийта бийдал дукхагlа а ца хулийташ, арахеца продукци дукхагlа хилийтара бола керттера лостам ба уж кийчъеча хана цхьаккха пайда а ца эцаш юхеюсаш хинна отходаш гlулакхага дlайохийталга, уж шортта хьахул хьу тедача ханеи из чакхйоахачен. Хlанз Рошничунски лесничестве МРНП-10 яхача рубильни машина метта вlашагlъелла йоалаш латт технологически шипа хьаергйола лини. Цо торо хулийтаргья шера бlаь эзар сома маьха продукци дукхагlа хилийта. Цул совгlа дукха организационни болх беш ба производствон алапи телара системеи эргаяьккха тоаяра, юкъейоалаеш я болхлошта лаьрхlа йола керда тарифни ставкаш, должности окладаш, бригадни подрядагlа къахьегара йола система.

lалаьмате боккха лоархlам болаш гlулакх да хьу тийдача моттиге керда яр дlа а йогlаш, из юхаметтаоттаяр. Хlара шера дикагlдолча сортагlа йола гаьнаш дlайоглара план 120 процентал чухьнахьа йоацаш кхоачашъю цо. Цул совгlа мехлесхоза болхлоша хьун юкъера буц хьокхаш йол кийчъю, молхашта йола бийдал кийчъю, хьун сом хьагулбу.

Дика мел дар дlадоладечен социалистически яхьен хадданза хьалха латташ я Х. А. Арсанова кулгалдеча Урус-Мартановски лесничестван В. А. Атамазова кулгалдеча Рошничунски лесничестван коллективаш. Хьинаре къа а хьегаш, башха-дика производственни толамаш дахарца белгалбаьнна ба лесник Баталов Нурды, хьу хьокхараш Ахмадов Махьдан, Тасуханов Арлан, трактористаш Тураев lарби, Мусаев Даланбек, слесарь-наладчик Ахмадов lаднан, пилорамщик Нагаев Джамарза, станочницаш Катаева Мана, Хабилаева Закра, электропильщик Мурдаханов Абдул-Хьамид, кхы дуккха бараш а.

Карагlдаьнна толамаш — укх пятилетке хьалхашка латтача доккхийчен бехктокхамечен гlулакхий хьалхара юхьиг мара яц, — йоах Ермоловски мехлесхоза директора, коммуниста С. М. Алиева. Халкъа боахама эшаш йола продукци дукхагlа арахецаран из дикагlа хилийтаран доккхий декхараш да кхоачашде дезараш. Дукхагlа арахеца деза культурно-бытовой гlулакхашта дола товараш. Из деррига де деза дlайохийташ йола бийдал мамогга кlезиг а еш.

З. БАТЧАЕВ.

СУРТАШ ТlА: яхье хьалха латта станочницаш Зубайраева Саду, Датаева Асет, станочникий бригадир Умаров Вахен сортировщица Джабраилова Жовжани, хьун отходаш чакхъяхара керда хьалъеш йола лини.

Автора сурташ.

Оаха яздаьчун лерагlа

«Тесса дитад лоархlаме дош»

Иштта цlи а йолаш яр укх шера 2-ча июле «Сердало» тlа араьнна критически корреспонденци. Цу тlа дувцар Карабулакски рудни йоаца гlишлон материалаш еча завода коллективе атеистически интернациональни кхетам балара болх эсала лелабарах, предприяте партийни организаце из гlулакх тесса диталгах.

Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад КПСС Сунженски райкома секретара И. Албаковас. Цо язду корреспонденце тlа дийцар бакъда, яхаш. Из йийцар 1987 шера 20-ча июле завода хьайийллача партийни собране. Предприяте партбюро секретара Х. Мархиевна хьалхадаьккхад коллектива атеистически интернациональни кхетам балара гlулакха партийни кулгалдар эсала леладелга. Завода коллектива юкъе атеистически интернациональни кхетам балара дош тоадара лаьрхlа мероприятеш кийчъеш КПСС райкомо новкъостал даьд предприяте юххьанцарча партийни организацена. Вlашагlъеллай lилман - атеизма совет. Белгалбаьб лектораш - атеисташ. 1987 шера октябрь бетта идеологически комиссе ладувгlа оттадаьд завода къахьегама коллективе атеистически интернациональни кхетам балара партбюрос беча балхага.

Инициативеи опыти

КОЛХОЗ СИХХА ДЕГlАЙОАГlА

Ставропольера аренаш наг-нагахьа йокъаеш дола михаш цигга хьахулаш да оал. Из бакъдолчоа тара да: яьсса а бирса а я Прикаспен шаьра аре — цхьа кlотарг, цхьа га яц. Йlовхали воагавеш бlайха мухи ба. Хlаьта а хьажал беркатерча догlаш ца делхача цу моттиге опыт дlаэца ух-кх дукхагlа беркате йолча, гаьнарча моттигера нах. Йоагаьча цу ара цецвоаккхаш хьагучайоал lиндоргlа санна хеталу гаьнаша къайлаяьккха, бlарг сийрдабоаккха оазис.

Иргаклы яха юрт. «Путь к коммунизму» яха колхоз. Ставропольций кхетаме из цlи эггара чlоагlа ювзаенна я ткъаь пхе шерал совгlа йолча хана цу боахама кулгалдеш волча, хlанзарча шозза Социалистически Къахьегама Турпала, КПСС ЦК члена, РСФСР Лакхехьарча Совета депутата Николай Терещенкой цlераца.

Из кулгалде волавелча денз тlехьабиса хиннача хьалха латтар а хинна дlаэттар из боахам.

— Боахамий къонача кулгалхошта аз массаза а хьехар ду юртарча культурагара дlадолале, яхаш, — дувц Николай Терещенкос.

Тахан из хьехар кхоачашде геттара атта да: боахамашта шоай лоlаме хила йоккха бокъо еннай. Терещенкона шийна-м вlалла атта хиннадац дlадаха шераш. Практически моллагlа а цо дlадоладаь кердадар бахьан выговор яьй цунна: культура Дворец бахьан — выговор, спорта Дворец бахьан — выговор. Бакъда, цо юхатоханзар председатела юхаяргйоаца инициативеи хьинари. Хlанз юрт тоаяра йоккха опыт lоаьй. Духхьал дlаяхача пятилетке колхозхошта хьалдаьд 250 цlенош, берий бешамаш, парикмахерске йиллай.

Нагахьа санна «лакхера» Терещенко массаза хьаллоацаш хиннавеце а, цох тешам беннача колхозхоша хьаллоацаш хиннав юрта инфраструктура деглайоалаеча а производство деглайоалаяра дешаш къоастадеча а. Укхаза края кхыча боахамел хьалхагlа культураш кхее болабелар массазарча механизированни отрядий новкъосталца. Кхычарел хьалхагlа юкъейоалайир хозрасчет. Лоалахарча боахамашка кlезига моттигаш яцар комплексни я яхача бригадашка цхьанне лаьтта оахаш, вокхо культураш дlахьош, кхоалагlчо хьалкхееш, виъалагlчо чуэцаш. Моттигера кулгалхой духьала боллаше а производство иштта вlаштlехьъяккхара гlулакх дохадир Терещенкос. Шерагара шу массаза доал доккхагlа толамаш доахар. Укх тlеххьарча кхаь пятилетках хlаране шера юккъера лаьрхlача цкъаи ахаззен дукхагlа йоаккхар боахаме продукци. Цхьан колхозхочо юккъера лаьрхlача доаккхар кхоззанел а дукхагlа хилар, хlанз итт эзар сомал тlех а долаш. Дlаяхача пятилетке боахама баьнна цlена пайда 11 миллион сом хилар.

Хlанз колхозе производство кхы а дукхагlа деглаеннай. Масала, КПСС XXVII съезд хинначул тlехьагlарча цхьан шера дlаяхача пятилетка шера юккъера лаьрхlа дехкачул дукхагlа пачхахьалкхенга дехкад: ялат диъалагlа, дакъа дукхагlа, дулх — шозза, шура цкъан ахаззен дукхагlа. Пайда кхы а кхо миллион сом дукхагlа хилар. Боахам хьахиннача хана денз ца хиннача тайпара дика хьийкъад ялат — гектара тlара 37 центнер йоалаш. Из хьийкъад Ставропольски края, эггара дукхагlа йокъал йолча зоне.

Боахам сиха деглабоагlа. Март бутт дlаболалуш кхоачашйир укх шера хьалхарча квартала дулхи шурен йохкара план. Хlаьта март бетта еррига продукци ехкар планал тlех.

Тlехь-тlехьа пайданегlа хул хьайбаш леладелга, хlанз шера lаттагара юккъера лаьрхlача дийнахьа йоаккха шура 3,5 килограммал тlех я. Хlаьта хьалха латтача доярка Саловьева Марияй группацарча хlара lаттагара юккъера лаьрхlа дlадахача шера 6756 килограмм шура яьккхар. Соловьевайл дукха тlехьабисац дояркаш Лидия Золотарева, Светлана Ожелепова, кхыбараш.

Фермай продуктивность лакхлу, хlаьта цига болх беш бола нах кlезиглу. Цу тlа дихьар гlулакх укх шера колхозе яьча аттестаце — шурий комплексера мукъавалийтар 15 саг. Юхебисача наьха къахьегама овсарле лакхъелар, лакхделар цар алапи я. Чlоагlа хьежачул тlехьагlа специалисташа лаьрхlар 22 машин соцае. Юхебисача йоккха опыт йолча механизатораша лелае дlанийцар вож машинаш, шин сменагlа болх бу, из дукха бале а толаме болх бе ка йоал. Цхьа шу хьалха К-700 яхача тракторца 942 гектар условни оахам дора, хlаьта хlанз — 1485 гектар. Боахама агротехнически служба болхлоша яхачогlа, цlаккха а хиннадац хlанз санна дика деш оахам.

Тенденци кхетаеш я: кlезигагlча наха хlанзарча техникацен хlанзарча технологецен дукхагlа болх бе беза. Хlаьта мича бугаргба мукъабалийта колхозхой? Аттестаци еш шовзткъа совгlа саг мукъа ма валийтавий, хlаьта цох юхь дlайослаялар мара хетац колхоза правленена, кхы а ма хургбий уж.

Мукъабалийтачарех дукхагlбараш балха говзал лакхъе. керда профессеш lомае деша хайшар. Царех дукхагlбараш доакъар кийчдеш хургба.

— Укх шера юккъера лаьрхlа хlара lаттагара 4100 килограмм шура яккха лерхl оаха, — йоах Николай Терещенкос. — Хlаьта цхьан шера хlара lаттагара лаьрхlа 600 килограмм шура дукхагlа йоаккхалургйий?

Председатель гlерт доакъар кийчдераш коммунист Владимир Макаров санна хургболаш lомабе. Хий дехкача лаьттан гектара тlара 150 центнер доакъара единица йоаккх цо. Гектара тlара 150 центнер кен баккхара нийса хул из. Цо санна болх бу хlанз Николай Стокова, Николай Сапронова, Георгий Шалыгина. Укхаза белгалдаккха доагlа колхоза оахача лаьттах 17 процент мара доацача хий дехкача лаьттан тlара йоалача продукцех 60 процент яр цу тlара йоалаш хилар.

— Тхона йола перестройка я хlара саго йоккха овсарле йолаш къахьегара тlадерзадаьча гlулакхий уйла а яь, техха а техха оттаяь комплекс (оаха дика кхетаду перестройка хаьдда могайой а, ше эргвала хlаравар кийча воацилга). — яхаш дувц Николай Терещенкос.

Фуннагlа даь а — сов дуккхача нахаца, техникаца дагалаттар кхоачашде тхо гlийрта ха дlаяхай. Перестройкас дlадех хlара сага профессионализм хулга, lилма наькъаца, экономически пайдане хургдолаш дукхагlа хlама хьаделга.

Р. КВЯТКОВСКИЙ,
АПН корреспондент.

Вай лоалахой болча

ТОЛАМАШ ГУШ ДА

Дуккха ха йоацаш «Керда Балкхаройче» яхача совхоза хьайбашлеладерий хьалхара ах шера итогаш йир. Белгалдаьккхар, lаьдала шурен дулхен дlачудалара план тlеххоачашъяьлга.

Дlадахача шера хlара бетташ болча lаттагара укхаза яьккхар 3157 килограмм шура. Мишта вlаштlехьдаьлар детташ долча доахана lула продуктивность иштта лакхъе?

Болх тоабе болалуш эггара хьалха кlезига шура луш дола хьайбаш хийцар дикагlдолчарца. Тоайир доакъара база. Болхлой вахара а болх бара а хьалаш тоадеш къахьийгар. Продукце дикала тlахьожам лоаттабелга чlоагlдир. Цул тlехьагlа тоадала даьлар боахама хьал, лохделар шурех дlадодар, лакхделар дояркайн скотникийи алапеш.

Тlехьарча шерашка совхоз Терски районе дикагlчарех цаl лоархlаш я.

— Укх шера хlара lаттагара 3500 килограмм шура яккха лерхlаш ба тха дояркаш, — яхаш дувц ферма заведующе Джандуев Мухьмада. — цхьабола дояркаш шоай группа продуктивность диъ эзар килограмм кхачалца лакхъе гlерташ ба.

Ферме дикагlбарех ба Александрова Екатерина, Текуева lайшет, Уянаева Елена, кхыбола дояркаш.

«Кабардино-Балкарская правда».

ВЕЖАРИЙ ЛАЬТТА

Чlоагlа гlозбаьнна бар Орджоникидзевски аэропорте цу lуйрийна вlашагlкхийтта нах. Укхаза яр Правобережни района дикагlйола художественни коллективаш, Польски Халкъа Республика воеводствай культура цlеной кулгалхой тlаэцар духьа. Хьаьшашта духьала баьхкар СОАССР культура министра заместитель З. Т. Газданова, культпросветуч р е ж д е н е й кхыбола болхлой.

Къаман барзкъаш дувхаш болча кагийча нахеи мехкарашеи хьаьшашта тух-сискал духьалдихьар. Укхаза хилар художественни самодеятельноста концерт.

Хlирий «Симда» бlарахьежача, халхара юкъе ца боалаш lебаланзар хьаьший. Хувцалуш дора хlирийи польски халхараш.

— СССР культура министерствос рекомендаци енна даьхкад тхо укхаза, — аьлар делегаце кулгалхочо Станислав Рудыс, — культпросветучре ж д е н е й балха опыт дlахьа эцаргья оаха. Делегацеца ба культура цlеной директораш, журналисташ.

Цу дийнаххье хьаьший вlашагlкхетар хилар СОАССР культура министерства болхлоща. СОАССР культура министро В. А. Кесаевас дийцар республика къахьегамхой Октябра 70 шу дизара дика накъбаха кийчо еш хиларах, городашкеи юрташкеи е лерхlаш йолча культурни гlишлоех, жоп делар дуккхача хаттарашта.

Сайрийна ПНР делегаци «Металлург» яхача культуран техникаи цlен балха опыт йовзаш хилар, парна лаьрхlа художественни самодеятельноста коллективо концерт оттадир.

Республике болаш Польшера делегаци гlоргья районашка, Къулбаседа-Хlирий хозагlйолча моттигашка.

«Социалистическая Осетия».

ПИОНЕРАШ — ХЬОАШАЛГlА

Болгарера боагlача хьаьшашка хьежаш бар. Эггара тlехьа кхойтта йиlиги ворхl кlаьнки шоай воспитателашца Синапова Божанацеи Балаева Васкайцеи хьакхьчар. Бераш вlаши дайзар.

Каспийскерча пионераша дийцар шоай лагерах лаьца, дукха ха йоацаш цун 35 шу дизарах, лагера сендухьа тиллай Советски Союза Турпала А. Назарова цlи, цун деналах.

Хьаьшашта шаьра ховра эрсий мотт, цудухьа дика кхетар бераш шоайла.

Дуккха дийцар Дагестанеи Болгарерча Смолянски округеи хьоашалах, дагаехар цу доттагlлен сийна Родопски аьнна цlи тилла Махачкалера бульвар.

«Дагестанская правда».

Литературни оагIув

Краснов Николай

Ноаной

...Бирсача Хасане
Японски герз даьлар,
Меттахьа кхийтта
Из воагавир.
Хац сона цун наьнага
Из мишта дIааьлар,
Цхьабакъда, лов нанна
ВоI дийна цIавар.

...Хьо вежар Берлине
ТIом саца ди эшаш,
ЦIий сецао пхьаьнашка,
ДIабаьлар низ.
Цхьабакъда, хьа нана
Я хьога хьежаш,
Хьо вежав яхарах
Тешаш яц из.

...Аз лехацар сийле,
Аз рузкъа лехацар.
Со вежар Кабуле,
Кхы гIоттаргвац.
Цох лаьца сай наьнага
Хоам мишта баьб хензар,
Хьеж сога са нана,
Из кIаьдлуш яц.

...Из кхийнав Кавказе,
Хьо Доно хьалкхеваьа,
БIа-сийна Карели
Са даймохк ба.
Вахарах, Даьхенах,
Шийн цIенах дог лезар,
Вицлургвац ноаношта.
Уж хьежаш ба.
...ГIоа йиллай керта тIа.
Сих ца луш Iолега
БIаргара тIадамаш
Атта дац го.
Хьеж вайга вай нана —
Вай хьамсара Росси,
Сатувсаш, гIайгIа еш,
Хьеж — нана мо.

Эрсий меттапара яьккхар
М. КАРТОЕВ.

Плиев Махьмад-СаIид

Поэзи

Аз сабар ийцад наьна лоамашкара,
Хийла цар дуIаш, дарцаш ловш,
Сихал ийцай аз лоаман Эссагара,
Се цо гIалатвоахалга ховш.
ДоттагIал Iомадаьд аз маьлхагара,
Безаме из лаьттагахьа кхувд.
Къизал гучаяьлча адамашкара,
Лаьттан дог цо бе а делле, Iувд.
Шедар Iомадаьд, духхьал, шугара,
АдамашI цхьатарра да вай цIий.
Тхьайса алларах цу Маьтт-лоат тIара
Чухьедаш токхам а ма бий.
Сона совгIат даьд оаша, доккхагIа кхы доацаш,
Лораде Iомаваьа оаш сий.
Шуца ва со цундухь, халонаш оачаш,
Оаш хьаь тIа йоахийт сога кий.
Баркал шоана, са дика — са хоза нахI
Вахар шун баламаш тIа латт.
Лаьттан тIа мулк а яц хоадабе шун мах,
Шоана бохам баьлча дог-м даттI.

«Беттала бийса».

Х.-Б. ИСРАИЛОВА сурт.

Бузуртанова Мовлатхан

Са юрт

Iа бIаьстенца вIашагIкъасте,
Са Галашка бIаьсти яьннай.
Лоаман керте дарцаш кхесте,
Са Галашка бIаьсти яьннай,
Йизза гуйре кхаьчаяле,
Са Галашка бIаьсти яьннай.
Цхьанна метте бIаьсти еца,
Са Галашка-м бIаьсти яьннайI

* * *

НахI Воай вол я вай къувсар,
Бераш делхадер,
Ираз — беркат ор чу кхувсар,
Барт толхабер.
Сигала кхувдаш, седкъий лувццаI
Хьаькъал дар вай,
Дегай бIеха уйлаш хувца
Доаца мара даьйI

Евлоев Микаил

* * *

Аз хье цIи йоах дегаца,
Ара кIоарга даха Iа дале а.
Са дог дах, безамца йIовхалца,
Ца къувсаш адамашца сийлен хьалхе.
Со-м хьо мелла гаьна яле а,
ДIахьерч хьа цIенача безамах,
Иза-м соца ба, са ираз хиле,
Тешшаме хьахьаьрча са кхелах.

* * *

— Безам, хьаалал сенца ба хьо?
— Мехкарий дагалаттаращца,
Адамий хозача гIулакхашца,
Поэтий гIозача уйлашца,
Даймехка тайжача Iуйренца,
Иразага делача берашца,
Берашка белача ноаношца,
Даьхен духдувлача шовдашца,
Кавказа моакхаза лоамашца,
Даьхен хьамсарча доазошца.

Бериханов Жабраьил

Iалама низ

Лаьттан тIехье йоаттIайийя,
Зизан кортигг арабоал.
Михо дIа-са лостабийя,
Набарах из сомабоал.
Нокхарий лел сатем боацаш
Iалам декош, делла зов,
Модз да гаьна новкъа дувлаш,
Жуккаргех цIеньдеш шоай ков.
Даь сесагех удаш санна,
Оалхазараш цIадийрзад.
Зунгаташа яхье даьнна,
Шоай къахьегам болабаьб.
Езар яйна лелаш санна
Гота хьазалг мехка доал,
Фусамдаьщца маьрша даьле
Ахархошке гIовтта оал.
Массанахьа лераш юташ
Хи тоатоягаш зевне уд.
КIажарг санна шоайла хьерчаш,
Зокх бар ховре цар фу дувц.
Нускал санна кIай дувхарах
ДегI хьалдиза гаьнаш латт,
Шийн езачох бIарг кхетарах
Дог гIоздаьнна зIамсаг латт.

Шадиев Султан

ТЕШАМЕ ДОТТАГIА

Дувцар

ДОГ IАББАЛЦА лоаман хознешка а хьийжа, делкъига цIадаха тохаделар тхо. Хамхара Эги - Кхал бодача новкъа гIолла Хьуле кхача лаьрхIар оаха малх чубизале Цхьабакъда, тхона ца хийттача тайпара хала а бIаьха а хиннабар из никъ. Лоам хьалдолхаш Эса чIоже гIолла дахадар тхо, хIаьта юхадоагIаш Шоана-чIоажага хьажа безам хилар.

Хьуле ханнахьа кхача а мегар тхо новкъа юхасепа дийзадецаре. Цу ханналца боккхача наха ювцаш мара ца хезача, вампалаш санна бирса а кура а латтача Пуй, Кхарт, Коли, Салги яхача новкъа нийслуш хиннача гIалашка ца хьожаш мишта тIехваргвар? Цигара дIахо, цхьайолча хана геттара готбале, тIаккха лакхача бердаш тIа баьле, хьун гаьнаша къайлабоахаш бодар лоаман никъ. Мел тхо сихдаларах хIама хиланзар. Ди сайрангахьа ластача хана Эги-Кхалара лакхлуш долча цу дIаьхача лоаман дукъа тIа довла мара кхензар тха. Цигара Хьуле кхаччалца кхы а массехк сахьата никъ бе безар. ХIаьта тхо тоъал кIаьдденнадар. Лакхача довкъа тIара дIахо тхоай бе безача наькъага Iочухьежар тхо. Бухь мара хьа ца гуш, хьун гаьнаша къайлаьккха, наькъа йистте цхьа гIала яр гуш. Тхо латтачара итт-пхийтта минота никъбилла мара гаьна хургьяцар из. Цига чатараш Iо а теха, бийса яккха лаьрхIар оаха.

КIезиг-дукха Iокiал а даьнна, дехьара а сихьара а листта ягIача гаьнашта юкъе гIолла, дIа-хьа къамаьл а деш, тхо долхаш, хьалхашкахьа жIали Iаьхача санна хетаделар. Укх моттигашка мичара денад жIали? — хийтар сона. Цхьабакъда, тхо дIахо ме долх. жIале Iехар дикагIа хьахозар. Цкъарчоа цу моттигашка, жIали нийсдаларах гIалдахадар тхо. ХIана аьлча, жIали гучадаларо укхаза цхьаннахьа нах бахарах белгало лора.

Никъ цIаьхха аьрдехьа Iочулестар. БIаь метр хьалхашкахьа, наькъ йистте Iохайна дагIар доккха кIай жIали. Iаха массаза Iаха мекъо аьтта агIорахьа ерзайора цо шиӀ йоккха бат, цигара цаI гучаваларга дог доахаш. Аьттехьара хьагучаювлар гаьнаша къайлаьккха яьгIа, дукъа тIара Iочухьежача тхона гуш хинна гIала. Тхо юхегIа ме гIорт чIоагIагIа Iахар жIали. цхьабакъла, е наькъ тIара даьнна а, е тхона тIадедда а меттахьа далацар из. Итт-пхийтта метр кхаччалца цунна юхе дахача, тхоах цхьаннега иккхар:

— Цунах кхера везацI БIаргаш дайна, къаденна жIали дар из-мI ГIалана тIагIо вай?

Наькъ тIара а даьнна, гIала йолчахьа тхо Iодолалуше ура а иккха Iоедар жIали. ГIалана тIавугаш бола цаI мара боаца никъ а бийхка. хьалха санна Iехаш тIехьашкарча кувгаш тIа Iохайра из, шох майрагIа вар хьатIавола, яхаш санна. Де хIама дацар. Юхасайцар тхо.

— ДIадала новкъараI — тIачайхар цунна тхоцара Ахьмад яха новкъост. Кхы а чIоагIагIа Iеха даьлар жIали. Цига гаьнашта тIехьацкара цхьан сага оаз хезар тхона:

— БорзI БорзI — дIаделхар жIали. Ше дIадийхача оагIорахьа дийрзар из цхьан юкъа. цхьабакъда, меттахьа даланзар. Сашорта даьлар тха фусамдаь оаз хезача. Касталехьа гаьнашта юкъера гучаваьлар лакхача дегIара, хоза юхь-сибат дола воккха саг. Кiирвенна тхона бIара а хьежа. жIалена доагIащ бIаьсти яьлча денз гурралца йола ха укхаза йоаккхаш хьавоагIа со нокхарий а жадоахан а леладеш. Iалаьмате беркате моттигаш хиннай вайдай баьхараш.

— ТIаккха цхьанне а новкъостал дой хьона?

— ДуI — аьлар къоаночо. — ДIа улла Борз да са эгтара тешамегIа дола новкъост. Тхо шинъ даим цхьана да. ТIаккха цIагIарбараш а боагIа тхона кхача бахьаш. ХIаьта Борз децаре-ж дIавелла а наха вицвенна а хургвар со.

Из цо аьлча шевар жIалегахьа хьежар. Цхьаккха хIама гунахьа доацаш дика ултай. Цхьабакъда, Борзо жела юхеюташ хиннац уж. Беттала бийса хиннай. Бе топ а йоаллаш, къоано араиккхача мадаггара бертех латаш доаллаш хиннад Борз. Ше дIатIакхоаччаше а, топ теха цхьа бора Iойиллай цо. ШоллагIъяр едда кIалхарьяннай, хIаьта кхоалагIчун фоарт лаьца доаллаш хиннад Борз. ЖIалена кхетар кхераш, цо из дIахийцача тохарг-кх аз яхаш, топ кийч а яь лаьттав из. Са даллалца дIахийцаяц жIале. Иштта шин борз йийнай цар цу бийсан. Цхьабакъда жIалена а тоъал човнаш яь хиннай бертаща, аьлар цо:

— ДIадала, БорзI Вай хьаьший ма бий ерашI Цун оазаца тIачовхар дацао. Шендаьгахьа мекъо дIа а дийрза, шорттига гIала йолчахь дIадахар жIали.

— Малашд шо, кагий нах? ХIама эший шоана? — хаттар дир тхога воккхача саго.

Сайра дика а йийца тхоаш дIадовзийтар оаха. ТIаккха укхаза тхоаш нийсдалара бахьан оаха дIадийцача, ше волча бийса яккха чудийхар тхо къоаночо.

Лакхера Iохьежача хапа гIалан бухь мара кхы хIама бIаргадайналеце а, хIанз тхо чудовлаш латтар гIала чу а лоацаш, гобаьккха зIарах яь карт а йолаш, сийна бай бола доккха ков дар. ГIалана хьатIадаьлар воккхача саго лохо тхов бола цIенош. юстаро боккхача кхора кIала Iийне шовзткъа гарга хургболаш никх латтар. хIаьта картал дехьа яьча жела хьалхашкахьа гобаьккха гаьнех яь карт а йолаш уллар хьажкIаши коартоли дIайийна беш.

Тхол хьалха а даьнна даха кхора кIала Iодижар Борз. Гира мухь Iо а баькха, кулг-юхь дила безам болаш, коа хий лохаш бIаргаш дIа-хьа лекхар оаха. Из кхета а даь, кулга оамалца аьлар воккхача саго:

— Укхаза берда кIала бухбувлаш хьаст ба, цига дила мегаргда кулгашI ЦIагIа дIачувоалача хьастамах хьалъулла дахчан чами хьакховдабир цо.

Ша санна шийла хий а менна, кулг-юхь а дила, тхо коа даьлча цIи йийза воаллар къоано.

— Укх сахьате, вай къамаьл дешше а, цхьор а кийча хургдаI — аьлар цо дoff къадаь дулх кхаоллаш. — Шо санна долча хьаьшашта хьалха устагI бувр.

ДIа-хьа къамаьл даьчул тIехьагIа воккхача сагага хьаттар аз:

— Хьан гIала я ер, аьнна?

— Ер тха гIала я, — велакъежар къоано. — Наьха фусаме мишта вах, шийяр хилча? Укх пхийтта шералар вож.

— Хьадувцадалара Iа, из мишта хилар? — дийхар оаха.

ХьалгIетта кхувргага а хьежа, цIи йоврггIоацаш массехк дахчилг кха а тилла, Борзах лаьца дола ер историйцар тхона къоаночо:

Ахкан дийнахьа лоам дажаш лелача шийй доаханга а хьежа, цIавоагIаш хиннав къоано. Наькъ йисте, Iийне цIувзаш уллаш жIале кIазилг корадаьд цунна. Цхьанне кхеде безам боацаш укхаза дIахийца дале а, е доахана Iулах тилла дале а, цхьан тайпара нийсденна хиннад из цига. ХьунагIа оакхароша хIама дар кхераш, да гучаваллалца, аьнна кIазилг цIадихьад воккхача саго. КIира а бутт а баьннаб цо из леладеш. Цхьан саго хоатташ хиннадац кIазилг. Цхьоал дика ма дий сона ер аьнна, ше волча дIадитад къоаночо жIали. Ши-кхо шу даьлча оакхароех ков а лорадеш, дика жIали хиннад цох. Борз аьнна цIи еннай воккхача саго шийй жIалена.

Тайп - тайпара оакхарой бийсан коа ухаш хиннад цунна.ъ Цар хIалакъеш хиннай беш, цкъа-шозза устагI а бихьаб. ТIаккха Борз хьалкхийча укхаза юхадахка лоархIалуш хиннадац оакхарий. Цкъа аьхки хьажкIаш лакхъяла йолаелча хиннад из. Бийсан юкъе акха хьакхарч беша яьхка хиннай. Борз Iаьхача а дIа ца йолхаш беш хIалакъеш хиннай цар. Дорхленнача Борзо ше дIатIакхоаччаше а нала лерг лаьцад. ЦIе цIогIа ухаш, го боахаш хиннаб цо. шийна тIехьа Борз а текхадеш. ХIаьта а лерг дIахецам хиннадац жIале. Ара а ийккха гIаттий топ ялийтай воккхача саго. Кхераенна хьакха, сов чIоагIа тоссаяларах, жIале бага лерг а дусаш дIаяхай. Цул тIехьагIа кхы цун беша ца ухаш лар хьадай хьакхарчий.

Кхо-бинъ бутт баьннаб цул тIехьагIа цхьаккха аькха царна юхе ца гIорташ. ХIаьта гурахьа цIаьхха лоа а дилла шелал эттача, моцало готтаяь бертий жена тIагIер-Барччача кIира иллар Борз шийй човнашта мотт хьекхаш. Воккха саг дарба деш, кхача лоаттабеш, хьожаш хиннав цунга. Кастта дийрзад Борз.

Цул тIехьагIа аьхки, хIаьта мо бийсан оакхарий гаргадаьхкал цар карта. Малаггара Iехаш Борз ца а сеца, цхьан бе фонари вокх бе топи йолаш араваьннав воккха саг. Дайддал оакхарий. Царна тIехьа делла Борз а. Мадаггара тIехьакхайкаш къоаночо хьадеххаше а, юха ца доалаш царна тIехьадаьнна дIадахал из. Дукха дийннав воккха саг цу бийсан жIали лехаш. Цул тIехьагIа а ди-бийса даьккхад цо чу ца доагIаш. Кхы кора а ца даь, цунах дог а диллад къоаночо, Кхы а ди-бийса даьннад. КхоалагIча дийнахь Iуйран сецца коа Борз Iахаш сома а ваьнна, гIаддаха сиха ниI хьайийллай цо: из бIаргавайна гIаддаха цIувзаш лаьттад батах а дIегIах а дотаденна цIийиш а доахкаш. моцало гIоарал доадаь Борз.

— Ай, мича хиннад хьо? — хьаьттад къоаночо шийй Борзага. — Сагота ма лийнвий со хьо лехашI

ТIа а педда, цун когех мотт хьекхаш, цIувзаш тIадетталуш хиннад жIали.

Цу хана денз бийсан ше Iовужаш Борз дIадехкаш хиннад воккхача саго. оакхарошта тIехья а даьнна юха а из дIадахар кхераш. Бийсан жIали Iаьхача топ хьа а ийце, аравоалаш хиннав из. фуд хьажа. Тоъал ха яннай цул тIехьагIа.

Цхьан ахкан дийнахьа сарралца коа модз доаккхаш а ваьлла, кIаьдвенна хиннав къоано. Хьадаьккха модз йоккхача чана чу леттал цо. Iурралца аьнна. Чай а менна, Iовиждав из. Сов кIаьдвалларах жIали дIадехка вицвеннав.

Бийсан юккъе арарча таташа сомаваьккхав воккха саг. НиI а йийлла, арахьежав из. Модз даа дог этта ена ча хиннай коа гIолла, нокхара мозаша готтаяь хьувзаш. Лаьтта кIалтIарбаьккха улла пикх бIаргабайча кхийттав воккха саг цо леладечох.

— Мича дахад-те Борз? — дагадехад цунна жIали. — Ма тамаш я ча коа я яхьарI

ДIа-хьа хьежача, гуш хиналац Борз. Цхьаннахьа хьунагIа даха хургда-кх из, аьнна топ а ийца, ча коара эккхае дагахьа араваьннав из. фонарь а сенна аш сона, гIаттий топ ялийтача кхоачам-ба-кх, аьнна. Баьде бийса хиннай. Массехк гIа бакхха а кхеле, нокхара мозаша готтаяьлча чана тIаэттав къоано. БIаргацIацкъам тохача юкъа хиннад дIахо дар.

— ДIаяла укхазара, — цIогIа а техад цо чанага, топ ялийта а ца вухьаш.

Е цун цIогIо кхераяь яле а, е нокхара мозаша доркъяь яле а, тIоамар теха вожаваьв из чаво. ТIаккха цунна тIайолаеннай из. Ура а иккха, топа шакхе лак взад къоаночо. Хьу кхайкаеш яннай топ. Из дIакхийтта цкъарчоа човхаяь Iолохьеннай. Ше цунна меттахьа техай нотташ из тIаволалушше а, во Iнмадаш еш ура а иккха, тIоамаращца лаьцав цо къоано. ДIахо хиннар дагадагIац шийна, яхаш дувцар цо. Из хьакхийтта хиннав шоллагIча дийнахьа больнице. ТIехьагIа доаханга боахкараша хьадийцад цунна дIахо хиннар.

ПIендараш а кагдеш чаво тоIаваь хиннав воккха саг. Цун топ яьлча цIадеддад Борз. Цхьаннахьа гIалана йисте лелаш хиннад из, ча коа енача хана. Ше доаггIаше а, тIехьашкара чан фоарт лаьцай цо. Топо човнаш яь хинна ча, Борзаца къовсам лоаттабешше а, са дIадаха йисай. ГIала йолчахьара яьнна топ дIахеза оарцагIбаьнна бежIуй баьхка хиннаб говраща. Укхазихьара цонаш дика а йолаш. хIара шера совхоза доахан доажадеш хиннаб уж. Бежа Iуй коа баьлча цIувзаш царна духьала денад Борз. Царгара гIо дехаш юха а дийрза воккхача сага тIаледдад из. Сакхетам чура ваьнна иллав воккха саг. Юстаро уллаш хиннай енна ча. Човхадаь нокхара мозий коа гIолла хьувзаш лийннад. Цу бийсане а говраща больнице кхоачаваьв воккха саг бежа Iуша.

— Са тешаме доттагIа, со мо къаденнад. Дукха ха йисаяц тха шинне а укх дунен тIа даха. Цудухьа боча, къахеташ леладу аз из, — Борзах дола шийй дувцар дийца ваьлар къоано.

Пхьор а диа, Iодувшаш фусамдас дийцачун чIозагIа уйла йир оаха. Борзан къоаночоал юкъера кхоачарал дог тохадолийташ цIенен тешамен яр.

— ДоттагIаца дог-цIенен тешамен хилара доккха масал да воккхача саго вайна дийцар. — йоахар Ахьмада, Iуйран тхо новкъа довлаш.

— Iадика хийла хьа, къоаноI Iадика хийла хьа, тешаме БорзI — йоахар тха дегаша.

Грозный тахан.

«ДЕКХАРАШ ДIАЛУ ХА»

Яндирбиев Заьлмахий повестах лаьца

Вайнаьха литература укх тIеххьарча шерашка сихха дегIадоагIаш латт. Керда низ чубеннаб — къонача поэташтен яздархоштен. Дуккхача хана тIехьаюсаш хинна проза а хIанз тохаеннай.

Цунна дола къаьгга тешал да Яндарбиев Заьлмахий «Декхараш дIалу ха» яха повесть.

Вай халкъо оалаш хиннад-кх: «Боча кхелаьча бераз визза саг хилац». Из уйла йоашх яздархочо, цул совгIа психологически социальнии тохкам беш а вахара кIоарге оахкаш а къахьег.

Повеста турпал Руман хьалкхув хьаьнала бахача нохчий дезале. Да Iусман тIем тIара цIа а вена, хIара маьрша денача денах хам бе а, долчох тоъам бе а ховш саг ва. ТIем тIа Iусмана леладаь турпалера хIамаш хьедац авторо. Сенна деза уж? Доккхий хIамаш ца даь хила мег Iусмана фронте. ДукхагIболча салташа даьр даьд-кх цо: цу халача шерашка мохк лорабеш лаьттав. «Хьалхара кхо кIаьнки тIехьа хинна йиIиги зIамига болаш кхелхар». Бехк бий даь-наьна цул тIехьагIа ваь кIаьнк боча хилар?I Цар кхалнаьха цIи тул цох Iоажал Iехаяр духьа, вайнаьха хьалхарча Iаьдалах.

УнахцIена, хьинаре, хьаькъале кхувш латт даь-наьна воI; амма... тIех боча ва-кх, сов боча.

«СоI СонаI Со моргI» — яха уйла дегIайоагIаш латт кхувш воагIача зIамсага дега чу. Из ги цун дега чу дIадийнар да-нана да, шоашта ца ловш из даьдале а. «КIаьнк ше а вар шийх бIуболийташ. Деша а дешар, аьрдагIа а вар, цхьабакъда, водар дечарна юкъевацар. Къаьстта Iусмана бIарг бузаш дар, из шийй нийсархошца яхь йолаш кхер. Бакъда, чIоагIа дегала ва яхаш хьоадаьдар цунга массехк саго. ХIаьта а, эсала хулачул дегала хилар тол, аьнна, дIадерзадир къамаьл нанас Бекистас. Iусман а вар иштта хеташ».

Яхь яхар кIоарген аьрдагIен хIама ма йийI Ирача герзах санна лоралуш лелае езаш а я. Цигга бера дега чу яхьан цIилг согача хана боарамал тIехбаьнначоа тара ба уж. Нана-м нана я: къайга а хийттай шийй кIориг эггара хозагIа. Цу тIа дийша а доккхача хьаькъала «да» а яц Бекист.

«Iусмана ховра сесаг къонахчун дегах кхетаргйоацилга». Бакъда. Тамаш еций Iусмана, Iайша-лайна, ше дух тIа ваьнна хIама, воIа дIа ца хьехар: долчох кхоачам бе ца Iомавар, хам бе ца Iомавар даьх-наьнах, мехках, нахах, даарах-маларах, вахарахI

Ше беча нийсача хьехама е воIа, е сесага зIаммига «ак» аьлча юхавоал-кх из. Ма тара ва-кх Iусман цхьаболча хIанзарча къонахашта.

Массадолчоа бехке-м Iусман вац. Вешта, повеста керттера конфликте отт хьаьнала къахьегача Iусмана вахара хьисапи дунен рузкъах Iаба ца ховча хIанзарча цхьаболча кагирхой вахара хьисапи. Из шоллагIдар маьлхадоаккх Iусмана воIа Румана тIагIолла. Нана а да а цецдоаккхаш ду цо шийй хьалхара хаттар:

— Укх чухь фуд? Укх чухь цхьаькха хIама да а мичад. Е наьхачун тара цIа а дац. Наьха-м хехка машинаш я. Са фуй? Са хIама яц.

Массадолча-м аргдац аз, амма вай хана дукхагIдолча цIагIа оалар, е ала тарлур да из. Рузкъанна тIехьа яхь яьржай цхьаболча наха юкъе, цхьаккха боарам боацаш. Цу яхьо дукха халахетараш лоаттаду, хатараш ду. «Доккхий ахчаш» лаха арабаьнначарех цхьабараш маьрша цIенах кхетац. Цу тайпа наьха массехк сурт-сибат кхеллад Яндарбиевс. Сайди, Ширвани, Идрис. ХIаране цар шийй сибат да, бокъонца вай вахаре уж болчча тайпара. Сайди довшов а доацаш, таккхалча балха воалл. Дикача вахара Iалашо е дага ва из. Ахча Iоадича, цIа а ваха, боккха боахам а билла, «дика къонах» а хинна Iоховргва. Бакъда, цIена дац ахча гулду кулгаши уж кулгаш леладу доги. Мишта говза ва. Вешийй доттагIа ва яха Руман Iехаву. Цо хьийгача къих дизза доагIар дIалац. Вешийй дагара ва Ширвани а.

Цо баккха гIийрта лоам а сел лакха хиннабац, амма ше хьийгачох кхув из. ЧIоагIа вокхий ву цо ше:

«— Шо шинъ цхьана хургва балха? — хьаьттар Румана.

— Ва-те, ер са шеф ва, завбазой.

— ТIаккха хьо?

— Со а ва-кх завсклад.

— Во моттиг яц из-м.

— Боча вай Iерг а дарийI»

Кхыча тайпара саг ва Идрис. КIоаргагIен бIехагIен. ТIабувхача гIирсах даккха гIалат дац. Даим сабаре хиларца наьха безам тIабодаш ва. «Балха синош» лувца ховш ва.

Идрис шийй кулг бIехдергдолаш вац, Сайди санна. Цо нах балха дIаувттабу. ше парга хьожаш хул. Бригаде цхьаккха а вац цо лелалечох духтIа вала могаш. Эхь вIалла да а лац. Дуача хIамах балха боахкабу нах. Цу тайпара «бригадаш» массехк я цун. Шевар гаргалон маза боаллаш а ва Идрисаца. Атта буъ цо уж нах. Iаьдалга латкъар кхера а ца везаш. Коньяка пело дог айдаьча хана, паргIатта Iо а хай. доккхалаш де волаалу Идрис:

«Дунен историн чухь шиний замаш хиннай: кхера, аьшкан, цIаста, геза я яхаш цIераш а техка. ХIанзаръяр — ахчан зама. Ахча дале — ва хьоI Деце — вацI Вайнаха юкъе мукхане. Кхычар гIулакх, болх хац сона. сайга шортта ахча хилча, се визза саг ва аьнна хет сона. Из доацаш хилча — сайх къа а хетI»

Даьсса къамаьл из да ма мотталаш, маларо дог айдаьча саго деш. Из цо шиний на хьалхашка оттаяь вахара программа я. — Ахча, мичча бесса, бIеха дале а, цIена дале а — ахча.

Дега эсала нах, кегабенна нах даим а хиннаб кхычарна кара болхаш, шоай лоIаме боацаш.

Руман даькъаза ваккхара болх Ширване дIаболабу. Идриса дIачакхбоаккх.

ТIагIолла хьежачоа чIоагIа камаьрша саг хет Идрис. ДикагIдар мара дуаш-молаш вац. Ресторане ахча Iотосс шек воаццаш. Камаьршал йий из? Яц. Реклама я. Идрис иштта ва алийта. ДIадегIала вахачоа-м вовз Идрис. Румана а вайзар. Йоалаергъя яхаш Iеха а еш. эрсий кхалсагаца вах из. къайлагIа цох «Iовдал» аьле мара цIи а яккхац. Цхьаккха дика уйла цунца йолаш а вац, безам хIаьта-вета а. Фуд Идриса дагадоаллар? Мах бала ца беза фусам, хьаьна кхача. Саг езаяла йиш хилар Идриса вIалла кхета а дац. Румана эрсий йоI езаелча, бегвоаккх цо из:

«ДIавала, хьо а нохчо вац». Идрис мел сий доацаш саг ва гучадоал, ше даь зулам цо Руманах хьоарчалича. Тийшача балхах сага урс Iотт Идриса, цу довна бехке воаца Руман чуволл. Дукха ха токх. Из да воча нахах доала беркат. Повеста тIа чIоагIа лоархIаме я шин воккхача саго къамаьл ду моттиг.

Кодаме лаьтта цIаболха боккхий нах автобуса чу нийслу. КIоарга маIан долаш да хIара дош, царга ладувгIаш латтача Румана хозалда, аьлча санна. Вешта, вайна массанена хозалда аьнна деш да, автора лоIамца. Эзделца, гIулакхаца, безаме хила везар дувц цар, амма кIоарга дега чу дужаргдолча тайпара дувц. Сагага бала беча, хатар дессача, массаволчун декхар да кхыча сага дог хьастар, дош алар, къахетаме бIарахьажар.

Вахар деррига а ма дий декхарех латташ. Шин даькъа декъалуш да сага вахар: декхараш хьоарчадаран декхараш такхаран. Шийй даьнаьна кулга кIалхар валлалца декхараш хьерчаду цо, цул тIехьа шийй новкъа ваьлча, уж декхараш токх, даьнаьна, шийй берашта, наха хьалха. ЦаI мара воацача воIах хьагаш лийнна да-нана а кхелхад. ТIеххьарча сахьата бIаргаш дIакъовла хьамсара дезалхо хиланзар цар. Наха тIеххьарча наькъа Iалаш а баь, юрта кашмашка хьалбихьар Iусмани Бекисти. ВоI Руман кхесташ-хьувзаш лийннав, рузкъанна тIехьа ваьнна. ХIанз юха а гом тIа кхаьчав из. Бус, велхаш даьи наьнен боарзамаш йоархIех цIендеш воалл из. Дика да-кх боарз цIенбе саг волаш а.

Руман велхаш ва... Из а кIоарга маIан долаш да. Дукха хIама кхетадаьд повеста турпалхочо. Велхаш Iоухача хиша сага дог дул, харц хьогамаша лотаяь мIад дIайоаккх.

Догдоахилге я дIахо бода вахара никъ цо цIенагIа дIахьоргхилар. Дика наькъахой а кхийттаб цох, цIена, хьаьнала нах. Царех цаI ва цун юртахо а лоалахо а Даша. ЗIамсагага товш доацача сонталах-куралах хIама даллац цох. КорзагIваьнна дIахьа ца тувсалуш, эрза юкъе яьнна гамаж санна вода из ше лаьца никъ нийца. Вои дикен хоаддаме къоастадаьд цо. ДоагIар къайла ца хьош, дIа а оал. Шоашта Iаьдало хьаденна Iусманен Бекистен ков воIага Руманага кхоачийт хьехархоша Махьмасен цун сесагои. Закона бокъо шоашкахьа яле а, из къовса дага а дохац царна. ЦIенача наьха гIулакх иштта хул.

ХIанз дикача нахах кхийтта волаш, дикангахьа юхь ерзаергъя Румана. Вайна хет-кх из иштта...

I. КОДЗОЕВ.

«Сердало» 1988 шера

ГАЗЕТ ДЕШАРАШКА

Укх шера 1 августе денз мехка дlадоладеннад 1988 шера газеташи, журналаши яздайтилга. Из лоархlаме гlулакх дlахьу парте XXVII съезда, цул тlехьаглa хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш, шийтталаглча пятилетка шоллаглча шера планаши тlаийца декхараши толаме кхоачашдара, Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара юбилейна даха ма доаггlара накъадахара шоай деррига низаш оарцаглдаьха советски наха къахьегача хьалашка, мехка халкъа боахама, социально - культурни вахара ерригача сферашка шерра йоаржаяь перестройка еш латтача хьалашка.

Уж исторически лоархlам бола дешаш кхоачашдара нах оарцаглбоахача доккха новкъостал ду советски кепайоазоно. Цlаккха ца хиннача тайпара кlоарга а доашхаш а дувц газетийи журналийи оаглош тlа перестройках, гласность шеръярах, демократи чlоаглъярах дола дешаш, хадданза кепаетт къахьегамхоша мел чlоаглa хьашт долаш хьаллоац перестройка яреи социально - экономически деглаухилга сихдареи парте никъ бувцаш, из бовзийташ йола статьяш, корреспонденцеш, перестройка дикаглйола опыт ювца материалаш.

Советски кепайоазон цхьан мугlара а долаш областной партийни организацена хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча хадданза гlо деш хьадоаглa Нохч - Гlалгlайчен республикански, районни, дукха тиражаш йола газеташа.

Тахан тха дувца безам ба «Сердало» яхача Нохч - Гlалгlай республикански газета редакце коллективо, цун йоккхача авторски активо республика къахьегамхошта хьалхашка латтача лоархlамеча декхарашка хьежжа мишта вlаштlехьбоаккх газета болх, дlахьокха лов газета таханара гlулакхаши кхоана де лерхlараши.

Газета керттера тема — КПСС XXVII съезда а цул тlехьаглa хиннача ЦК Пленумий а решенеш кхоачашъяр, перестройка яр. Хьадда юстартетта еза балха къаьнара формаши методаши, цlенбаь хьагучабаха беза даьсса хабараш дувцараши дер дайнараши, ма могга хьаллаца, могаде, дlадоаржаде деза наьха кхетам чу хьахинна кердадар, дикадар. Идеологически фронта берригача болхлой а санна, вай экономика вlаштlехьйоаккхача, социальни нравственни сферашка кlоаргга хувцамаш дара парте оттаяь планаш кхоачашъеча новкъостал дарал доккхаглa декхар дац «Сердало» газета журналистий. Цудухьа оаха дезткъе бархlлаглча шера дlахо хьоргья дика хиларца газета оаглонаш тlа чlоаглъенна рубрикаш.

Дувцар хургда къахьегама коллективашка, партийни организацешка хулача хувцамий, эргалоний опытах, цlена а инициатива йолаш а къахьегача нахах, хадданза теркама юкъмоттиге лоаттадергда социальни политика дешаш.

Газета перспективни планаш кийчъеш цун чулоацам тоабеш, из дешарашта цу тlара пайдане а безам тlаглоргбола а материалаш корайоагларгйолаш болх вlаштlехьбоаккхаш я редакци хlанззе а. Авторащца дага дувл тхо, хургйола темаш белгалъю. Цудухьа тхона ловра, хьамсара газет дешараш, 1988 шерара «Сердало» мишта хилча, малаглча дешашта оаха дукхаглa теркам тlабахийтача бакъахьа ба хойташ оаш тхога яздар. Тхо чlоаглa раьза хургда газета публикацеш дикаглa хилийтара фу де деза оалаш оаш тхога письмо дайтача, керда тема, керда рубрика дагайохийташ лоацца хоам бича.

Де лерхlар дизза чакхдаккха глерташ редакционни коллективо беча балха боккха мах баьб. Социалистически яхьа дешаш газеташ тlа, журналаш тlа, телевиденеи радиои глолла дикаглa хьан дувц хьажара кхайкаяьча Ерригсоюзни конкурсе шозза котъяьннай «Сердало» газета редакце коллектив, цунна еннай СССР журналистий Союза ахчан премии Сийлен грамотеи.

Газета хlара номер тlа хул социалистически яхь вlаштlехьъяккхарах хьалхалаттарий опытах, из дlайоаржаярах, цох пайда эцарах йола материалаш.

Керттеръярех йолча дуккхача темаех дувца лерхl оаха газета оаглош тlа пятилетка екъалуча шера продукци арахецара планаш кхоачашъярах, дисциплиней порядоки чlоаглъярах, хьалхашкахьа дlаахара вайна духьале еш мел долча хlаманца лира къовсам лоаттабарах. Дувцаргда общественни производствана интенсификаци ярах, lилма-технически прогрессана караглдаьннараш балха юкъедоаладарах, боахама механизм эргаьккха тоаярах, Кхачан программа кхоачашъярах, бытовой, культурни, медицински глулакхаш делга тоадарах, школьни реформа чакхъяккхарах.

Газета журналисташа хьинаргlа къовсам лоаттабергба хlама бе-башха ца хеташ хиларцеи шийгара доаглар лерттlа ца деш хиларцеи, хlаман доал доацаш хиларца, приписскаш ярца, динза дар даьд, аьнна хьахьокха глертарца, республике чlоаглa могаеш тlаэц, шоай автораша мекъабараши рузкъа лечкъадераши гучабоахаш йола «Вай — производства дай», «Болхлочун уйлаш» яхача рубрикашта кlал «Сердало» газето кепаетта материалаш.

Къахьегамхой глулакхаш, вахар шераглa а дикаглa а дlахьокха глерташ, «Сердало» газета тlа хадданза материалаш кепаетт укх рубрикашта кlал: «КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъеш», «Партийни вахар: деглаахара наькъаглa», «Тlехьабусараш боацаш бе болх», «Перестройка: дикаглйола опыт — массанена», «Перестройка: фуд новкъадар», «Къахьегама ресурсаш: мишта пайда эц царех», «Соцкультбыта объекташ хьалъяра — ца хаддаш терко», «Перестройка: кердачун зlиргаш», «Сийлахьбоккхача Октябра юбилейна накъадолхаш», «Мишта кхоачашду декхараш», «Кхом бе, лораде, лархlа», «lилман-технически прогресс сихъяреи производства культура лакхъяреи наькъаглa», «Къахьега ца ловраща — лира къовсам», «Бригадни форма: опыти проблемаши», «Вахара хьисап — советски», «Дикача нахах», «Социалистически яхьа дневник», «Ширдаьннача глулакхашца — лира къовсам», кхыяраш-та кlал.

Редакцега ухача письмош тlара гуш да, партийни строительства опыт, партийни организацей балха практика газета оаглош тlа шераглa ювцилга чlоаггlа дезаш газет дешараш хилар. Из царна ловр кхоачаш а деш, редакце шерра ювцаргья юххьанцарча организацей коммунистий авангардни лоархlам дlахо лакхбара актуальни проблемаш. Хьалхаглa а санна газета тlа йоаккха моттиг дlалоацаргья боахами культуреи деглакхувлара партийни кулгалдарах, партийни балха стилахи методехи йолча материалаша, кадраща беча балха, дисциплина лакхъяреи доаглар дизза хьадехареи, тlаийца решенеш кхоачашъяра лоаттабеча тlахьожама, критикеи самокритикеи деглайоалаяра, берригача идеологически балха лоархlам айбара дешаша.

Редакцега кхухьийтача дуккхача письмош тlа могаду къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, lилмеи культуреи, литература а искусство а деглакхувлара дешай уйла чlоаглаглa елга, глулакхаш деча сфера, халкъа унахцlено лораяра хадданза терко елга. Газет дешараша могаду иштта морально - этически тематика а хадданза уйла елга, бюрократизмана, социалистически доалахье лораяра тlехьа майрреи тlаглерттаи выступленеш елга. Уж положенеш а 1988 шерарча планашта юкъехьоргья редакце.

«Сердало» оаглош тlа каст-каста кепаетт критически материалаш. Цар тlа кlоаргга анализ а еш дувц вай вахара, къахьегама новкъарле еш дола кхоачамбоацараш, дlаяхача заман тlехьадиса глулакхаш, уж дlадахара наькъаш. Кепатеха араяьккхача материала тlара дикадар, цунах пайда эцаргболаш, балха юкъедоаладергдолаш массанена дlадовзийта глерт, хlаьта белгалдаь кхоачамбоацараш, царех доаглар даь даллалца шоай теркама юкъмоттиге лоаттаду газета болхлоша. Кепатехача материала тlа дийцар кхоачашде дезарашкара бена хоам кепатох «Оаха яздаьчун лераглa» яхача рубрикана кlал. Теркал ца деш дитац редакце дена цхьаккха письмо. Каст-каста арайоах авторски материалаш тlайола «Письмош» яха оаглув. Цул совглa авторски письмой къаьстта подборкаш а каст-каста тел.

«Сердало» керттера корреспондент — газет дешар ва. Цунцара бувзам чlоаглa лелабаьб газето дlаяхача хана, лелабу тахан а, лелабергба дlахо йодача хана а. Дукхаглa юкъе увзаргба керда автораш. Уж бувзамащ кхы а дикаглa чlоаглъургдолаш малаглa формаш балха юкъейоалайича бакъахьа хет хьона, хьамсара газет дешар.

Мишта хет хьона, газета тlа араювла проблемни а критически а материалаш, «Юв» яха сатирически подборка, «Белам а белхам а», «Суда залера» яхача рубрикашта кlал кепаетта материалаш? Фу дича бакъахьа да уж кхы а дикаглa хургйолаш?

Лоацца аьлча, республикански кхыча газеташа а санна «Сердало» газето ший оаглош тlа дувц республика вахарах, областной партийни организаце беча боккхача организаторски политически балхах, сийрда кхоане — коммунизм вай мехка хьалъеча шоашкара доаглa дакъа юкъехьош хьинаре болх беш боахкача къахьегамхоех, цар глулакхех, хlаьта иштта мехка чурча а дунен халкъашта юкъерча а глулакхех. Иштта дола «Сердало» хlара денна шоай деша йиш хургйолаш оаш хlанззехьа йоакхо яр ловш я газета редакце коллектив.

Тха дехар да хlара глалглай дезалга, тlехьа ца а доахаш, ший ханнахьа 1988 шера 1 январе денз дlаийдергдолаш «Сердало» газета шоашта оаш яздайтар.

Оаха дех иштта партийни, профсоюзни, комсомольски организацешкара из глулакх тесса ца дуташ, хlара денна шоай теркама юкъмоттиге лоаттадеш чакхдаккхар. Газет яздайта йиш я бувзама ерригача отделенешка, «Союзпечата» агентствашка, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча уполномоченнешка глолла.

Цул совглa цхьаькха керда хlама да укх шера юкъедоаладеш. Нагахьа санна сберкассашка глолла алапеш дlателаш предприятеш, организацеш, колхозаш яле индивидуальни подписка е бокъо лу наха шоаш язъьча заявленеглa сберкассера ахча кlал а хьежадеш.

Шера «Сердало» яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоаненга дехкаш тlехьа а ца доахаш ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

«СЕРДАЛО» ГАЗЕТА РЕДАКЦИОННИ КОЛЛЕГИ.

БАРКАЛ ОАЛ ПОЧТАЛЬОНА

Грозненски района Алхан-Кала яхача машиннаькъа станцена йисте ялача улицашка бахача наха раьза болаш ювп шоай почтальон Пальцева Лида. Дуккха ха яц из укх участке болх бе ена. хlаьта а массавола саг вовза а царна глулакх де а кхийннад цун.

Ший болх баь lац Пальцева. Почтальона бизача тlорме чу массаза почтови открыткаш, конверташ хул. Киоске баха ца безаш кхою цо наьха ха. Хlаьта, дlадахьийта деза письмош а дlаухийт.

Участке бахаш болча наха газеташтеи журналаштеи язбала новкъостал ду цо.

Мел раьза ба Пальцевана цу участкера къоаной! Хlара бетта хан-ханнахьа дlакхоачийт цо пенси. Царех цаl цlаглa ца хилча сайрийна юха а ена, из дlа ца луш lап.

Юртарча бувгама отделене а дика ювц почтальон. Саг могаш воацаш хилча, отпуска хилча цун метте дlаотт Пальцева.

Балха тlера, нахапа безаме хилар наха сийдеш хlама да. Из деррига а долаш я Пальцева Лида.

Я. ЦУЕВ.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ДЕГА ЮХЕ ПХО БОАЛАШ ВАЬХАВ САГ

КУРСКИ ОБЛАСТЬ. Дег чу пхо а боалаш шовзткъа шу совглa ха яьккхай Плоткин Константина. Из цунга «кхаьчаб» 1945 шера Корея мукъайоаккхаш японцашца тlом беча хана. Из пхо хьабоаккхаш ший тайпара операци йир.

Къамах испанец волча советски эпсара А. З. Плоткина хьайийцача вoIa Плоткин Карос (Константина) ший армейски вахар стрелкови дивизе трубач а волаш дlадоладир. Гжатске эггара хьалха цхьана тlом бир даси вoIаси. Столица хьаяккхара тlехьа баьча тlем тlа Костя-Каро санитара, связиста декхараш кхоачашдеш вар. Цига «За отвагу» яха медаль а елар цунна. Полкаца цхьана Кавказа тlема наькъашка глолла чакхваьннав из. Моздок а Ростов-на-Дону а хьайоаккхаш даьча тlемашка дакъа лаьцад.

Костя комсомольски наборах хина кlалха лелача кема тlа глулакх де вахар. Десанташца корейски порташ мукъайоахаш чlоаглa чов йир цун. Цу хана лораш иштта чоалхане кола операци е лоархlабинзар.

Корей мукъайоаккхаш гойтача деналахи майралахи Плоткин Константина КНДР Турпала Доша Седкъа балар.

СУРТА ТlА: Плоткин Константина ший дег чура хьабаьккха пхо хьахьокх. Из сурт даьккхад город Курска вокзале, ше массаза вахача г. Орджоникидзе из цlаводача хана.

О. СИЗОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТЕЛЕПРОГРАММА

12 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». lуйрийнара информационно - музыкальни программа.
8.35 — «Хьежа сога». Художественни фильм.
10.05, 16.00, 17.00 — «Кердадараш».
16.15 — «Дебют». В. Солтан. Оркестрацара виолончела лаьрхlа концерт.
16.45 — «15-глa академически». СССР художествай Академе члений - художникий произведеней выставка.
17.15 — «...Ялхайтта шу далалзеи, боккхаглеи».
18.00 — Теоре хаттараш. Хоржама система демократизацех.
18.30 — Футбол. Олимпийски турнира отборочни матч. СССР сборни — Норвеге сборни. Перерыв йолча хана (19.15.) «Тахан дунен тlа».
20.20 — «Са хьамсара Даьхе» яха фотоконкурс.
20.25 — Паччахьалкхен академически Воронежски эрсий халкъа хора концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Перестройка прожектор».
21.50 — «Позици». Сага духовни вахара хетаь Ерригсоюзни художественно - публицистически программа. Дlахьу — Г. Боровика.
23.35 — «Тахан дунен тlа».

II ПРОГРАММА

8.00 — lуйрийнара гимнастика.
8.20 — Документальни фильмаш: «Хlама хьанхоллара технологи». «Скерцо для ускорителя».
9.05 — «Берал духьала ух». Фильм-концерт.
9.35. — «Будильник».
10.05 — «Къаьнарча волшебника фаьлгаш». Телевизионни художественни фильм. 1-ра сери.
11.15 — Немецки мотт. lомабу 2-глa шу.
11.45 — Фильм - берашта, «Дрессировщики». 6-глa, 7-глa сереш.
12.45 — «Юртара сахьат».
13.45 — «Кердадараш».
18.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
18.05 — ЧИГУ «Селаlад» яха фольклорни клуб. «Къаьнача Тирка иллеш».
18.35 — Киножурнал.
18.45 — «Республика кхашка». Репортаж (глалглай меттала).
18.55 — «Промышленни кlийлен тlа фуаш хьадар». lилма-довзийтара фильм.
19.15 — «Нохч - Глалглайче». Информационни программа.
19.30 — «Не боги горшки обжигают».
19.55 — «Дешара шу хьатlаотташ».
20. — Фильм-Реклама.
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоана хургйолча передачай программа.
21.45 — «Къаьнарча волшебника фаьлгаш». Телевизионни художественни фильм. 2-глa сери.
22.50 — «Кердадараш».

13 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». lуйрийнара информационно - музыкальни программа.
8.35 — «Сендухьа хьана». Берашта лаьрхlа передача.
9.05 — «Бlаргагуше — теша хала лар».
10.00 —16.00, 17.25, 19.30 — «Кердадараш».
16.15 — Берий фольклорни ансамблей концерт. Венгрера передача.
16.45 — «lаламца барта долаш». Телевизионни документальни фильмаш: lама юхе саг», «Березински биофосфорни».
17.30 — «Города цlей». Пензера передача.
17.50 — «Бакъдолчун урокаш» яхача документальни фильма премьера. Перестройка проблемах.
18.35 — «Фантадром» Мультфильм.
18.45—22.55 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — Экономически знаней университет. Колхозашкеи совхозашкеи цаl дола финансово-расчетни ...и.
19.40 — ЦН экрана тlа хьалхара. «34-й скорый» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Перестройка прожектор».
21.50 — Политически театр. «Сендухьа вийнав Улофа Пальме? (Цаl-ах шу даьнначул тlехьаглa). Телевизионни спектакль.
23.10 — Останкинера музей-Дворецера музыкальни ахка. Шоллаглa передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — lуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Укх лаьтта безам мал бах». Фильм-концерт.
8.50 — Городаши шераши». Документальни фильмаш. «Новосибирск»—«Грозный».
9.30 — «Къаьнарча волшебника фаьлгаш». Телевизионни художественни фильм. 2-глa сери.
10.35 — Испански мотт. lомабу 1-ра шу.
11.05 — Г. Траепольски. «Кlай Бим lаьржа лерг».
11.45 — «Петерс». Субтитрашца художественни фильм.
13.10 — Скрипочни музыка концерт.
13.35 — Ульяновски студе телевидене программа.
14.05 — «Кердадараш».
18.05 — «Кердадараш» (глалглай меттала).
18.10. — «Негатив».
18.30 — Футбол. СССР чемпионат. Перекличка «Жальгирис» — «Спартак». «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Минск).
20.15 — «Нохч - Глалглайче». Информационни программа.
20.30 — «Хьувкъам чуэцача хьалхалаттараштa лаьрхlа концерт (глалглай меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоана хургйолча передача программа.
21.45 — «Хьехархо». Художественни фильм. (1939 ш.).
23.25 — «Кердадараш».

14 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут» lуйрийнара информационно - музыкальни программа.
8.35 — ««34-й скорый». Художественни фильм.
9.55 — Мультфильмаш: «Цхьегилг Патрикеевна», «Са доттагl зонтик», «Бедокуры».
10.25, 16.00, 17.30 — «Кердадараш».
16.10 — А. Грина турпалаш экрана тlа «Колючия Ланфиер» яха художественни фильм. «Мосфильм», «Баррандов» (ЧССР).
17.35 — «Ленинца 250 сахьат» яхача lилма-довзийтара фильма премьера.
17.55 — «Комически оперни сцена» яхача фильма-концерта премьера.
18.2 5— «Тlеххьара лист». Мультфильм (Латви).
18.45, 23.40 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — «Проблемаш — лехамаш — решенеш». Социально-культурни сфера материально-технически база. Хьалхара перевача. Цига дакъа лоацаш ба СССР Госстроя председатела хьалхара заместитель, СССР министр Л. А. Бибин, физически культурахи спортахи йолча СССР Паччахьалкхен комитета председатель М. В. Грамов, профессионально - технически дешарах йолча СССР Паччахьалкхен комитета председатела хьалхара заместитель В. И. Конкин, СССР просвещене министра хьалхара заместитель А. А. Коробейников, СССР Министрий Советера социальни lаламон йолча бюро председатела хьалхара заместитель В. П. Лахтин. Передача дlахьу политически обозревателя Л. А. Вознесенске.
20.35 — Советски композиторий произведенешкара симфонически миниатюраш.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Перестройка прожектор».
21.50 — ЦТ экрана тlа хьалхара «Июльски доглa» яха художественни фильм.
22.55 — Эстрадни илле концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — lуйрийнара гимнастика.
8.20 — Документальни фильмаш «Чудо на ниточках», «Цхьа бийса — деррига вахара».
9.05 — Дlалокх Московски инженерно - физически института маlача наьха хора.
9.35 — «Пелле дунен тlа ца мара вац». Мультфильм.
9.55 — «Хьехархо». Художественни фильм.
11.35 — «Наьна школа».
12.05 — Фильм - берашта. «Янтарнера ведда кlалхарваьнар».
13.10 — «Английски мотт. lомабу 2-глa шу.
13.40 — «Маьхх тха истола тlа». Телевизионни очерк. Цига дакъа лоац Социалистически Къахьегама Турпала, механизатора Н. В. Переверзева.
14.10 — «Кердадараш».
17.30 — «Кердадараш».
17.35 — «Къулбаседа Кавказ». Документальни фильм.
17.35 — М. Супонин. «Бука» Республикански теннкий театра спектакль.
18.35 — «Деглаахар сихдара наькъаглa». «Социальни эшарашкахьа бийрза» (нохчий меттала).
19.05 — Киножурнал.
19.15 — «Нохч - Глалглайче». Информационни программа.
19.30 — «Закон, Бокъо, Мораль».
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.25 — «Литературни пlаьраска» (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоана хургйолча передачай программа.
21.45 — Шун дехарах дола вlашаглхетар. «СССР халкъа артист В. Атлантов».
23.15 — «Кердадараш».

15 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». lуйрийнара информационно-музыкальни программа.
8.35 — «АБВГДейка».
9.05 — «Хьасташ».
9.35 — СССР Фегарча Флота Денга. «Летать завещали России...». Телевизионни документальни фильм.
10.35 — «Халкъа творчество». Телевизионни обозрени.
11.20 — «Иштта цхьа кхел я вай...».
11.50 — «Вай города лаьрхlа музыка». Киевера передача.
1.20 — «Массанена а хlаранена», г. Новороссийске жилищни дешаш къестадарах.
12.50 — «Санъердаме карусель». Мультфильм.
13.00 — «Хьабай дунен тlа».
14.00 — «Содружество». Телевизионни журнал.
14.30, 16.40, 19.25 — «Кердадараш».
14.50 — Сийлахь-боккхача Октябра юбилейга. Шаккха доаргдоацача мугlарий истори. «Кхалнах» яха художественни фильм.
16.45 — Инде ший lоlаме хилара юбилейга. Кинопрограмма.
17.45 — «Радуга» яхача халкъа кхоллама телепрограмма дунен халкъашта юкъерча фестивала передача, «Апна Утсав» (Инди).
18.15 — «Ай, са хьамсара йишилг». Мультфильм.
18.25 — «9-глa студи». Дlахьу — политически обозревателя В. С. Зорина.
19.30 — ЦТ экрана тlа хьалхара. «Приказ: огонь не открывать».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Перестройка прожектор».
21.50 — «Сайрене вахар».
22.50 — С. Рахманинова романсаш кхоачашъю УССР халкъа артисткас Г. Ципола.
23.20 — «Ах бийса ялалехьеи яьлчеи. «Информационно - музыкальни передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — lуйрийнара гимнастика.
8.20 — Белгородерча «Энергомаш» яхача завода культура Двореца духови оркестра концерт.
8.35 — «Москва» Кинообозрени.
8.45 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Тха беш».
9. 45 — «lуйрийнара почта» яха музыкальни передача.
10.15 — Дунен художественни культура. Е. Кибрик.
11.05 — Цlи хеза произведенеш. Цlи хеза артисташ. Я. Н. Паганини, П. Чайковске, Л. Бетховена произведенеш кхоачашъю К. Кулька (ПНР).
11.35 — «Принца Форнзела приключенеш». Субтитрашца художественни фильм. 2-глa сери.
12.45 — «Нохч - Глалглайчен кlира».
12.55 — Мультфильм.
13.05 — В. В. Маяковске кхолламах долча «Революце тlахьийра» яхача фильма монографе премьера. «Багдадски сигаленаш» 1-глa сери.
14.45 — «Шоана, кхалнах» (глалглай меттала).
15.00 — А. Володин «Кхерий бlаьшеран детектив». Н. С. Тургенева цlераглча Орловски драматически театра спектакль.
16.50 — «Кизга гизгаш». Художественни фильм.
18.00 — Теннис. СССР чемпионат. Таллинера трансляци.
19.00 — Футбол. СССР кубок. 1/8 финал. «Днепр» — «Арарат». Перерыв йолча хана (19.45) — Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоана хургйолча передачай программа.
21.45 — «Шоай иразацара къоастабаь фрагаш». Художественни фильм 1-ра, 2-глa сереш. Перерыв йолча хана (22.50) — «Кердадараш».

16 АВГУСТ

СССР ФЕГАРЧА ФЛОТА ДИ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут» lуйрийнара информационно - музыкальни программа.
8.35 — «Гаьнара Малхбоале». Киножурнал.
8.45 — «lуйрийнара почта» яха музыкальни передача.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз глулакх ду Советски Союза!»
10.55 — Тушинера фегарча флота цlей.
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «Унахцlено».
14.45 — «Ералаш». Киножурнал.
15.00 — «Ялата главком». Уж хьалхара бар» яхача циклера хьалхарча кхачан наркомах А. Д. Цюрипах дола документальни фильм.
15.20 — «Кхайкарал» яха телевизионни журнал.
15.50 — «Новкъост илли» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Челябинскера передача.
16.35 — Киноафиша.
17.20 — Мультфильмаш: «Кошелек с двумя денежками», «Анстенок Кич», «Гугуце — почтальон», «Элеги» (Молдави).
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — БАМа болхлой заявкаех дола концерт.
19.30 — ЦТ экрана тlа хьалхара «Приказ: доазол дехьа вала» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Перестройка прожектор».
21.50 — Паччахьалкхен Центральни концертни зале Латвийски ССР искусства говзанчашеи творчески кагирхошеи оттадаь концерт.
23.30 — Футбольни обозрени.
00.10 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дlаотта!»
8.15. — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий къамаьл».
9.30 — Дунен музыкальни культура ганзера. Д. Д.Шостакович — Ворхlаглa симфони.
10.55 — Мехка къаман театрий фестиваль. Л. Кропивницки, В. Васильченко «Украински вечерницаш». О. Кобылянскаяй цlераглча Черновицки музыкально - драматически театра фильм-спектакль.
12.45 — В. В. Маяковске кхолламах долча «Революце тlахьийхар» яхача фильма-монографе премьера.
14.00 — Н. Жуковский. Авиаци деглахувлаш lаламхочо баьча балха лоархlам.
14.30 — «Распев». Документальни фильм.
14.50 — Ленинградски студе телевидене программа.
16.00 — «Шпионски страстеш». Мультфильм.
16.35 — «Бlаргагуше — теша хала дар».
17.30 — «Радуга» яхача халкъа кхоллама телепрограмма дунен халкъашта юкъерча фестивала передача. «Апна Утсав» (Инди).
18.05 — СССР футболах йола чемпионат «Терек» — «Машук» (Пятигорск).
19.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Москва). Перерыв йолча хана (19.45). «Бийса даькъала хийла шун бераш!»
20.45 — «Скрипични глулакхий говзанч» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Кхоана хургйолча передачай программа.
21.45 — Доазол дехьарча фильма экран. «В трясине» «Телефон полице 110» яхача циклера (ГДР).
23.10 — «Кердадараш».

Хьамсара кинохьожараш!

«Космос» яхача кинотеатро индийски фильмай кинофестивала хьех шо.

— 12 августе кхаччалца «Шакти» яха художественни фильм хьокхаргда.

— 14 августе денз 19 августе кхаччалца «Уйла ца еш баькха глa» яха художественни фильм.

— 24 августе денз 31 августе кхаччалца «Вверх тормашками» яха художественни фильм.

Дувла тха кинотеатре!

РАДИОПРОГРАММА

12 АВГУСТ

7.20 — «Ахкан сахьат чlоаглa деза да» (нохчий меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30—9.00 — Лирически ашараш.
11.15 — «Партгруппашка отчеташи хоржамаши» (нохчий меттала).
11.30—12.00 — «Тха доттагl lалам» яха радиожурнал.
15.15 — «Цхьан дезале». (нохчий (меттала).
15.35—15.45 — «Ден темаех» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа.
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.15 — «Болхлой смена».
16.35—17.00 — «Радуга».
18.00 — Хоамаш.
18.30—18.40 — Объявлени.

УКВ ПРОГРАММА

19.00 — Гаьнарча шерий иллеш. Музыкальни передача.
19.30 — А. Шахбулатова иллеш.

13 АВГУСТ

7.20 — «Юртара вахар» — (глалглай меттала).
7.35—7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Музыка.
8.40—9.00 — «Интернационализм — вай вахара закон» (глалглай меттала).
11.15 — Къамаьл ду районни радиос, Ачхой-Мартановски районера передача.
11.30 — «Лакхъе продукце дикал» (нохчий меттала).
11.45 — 12.00 — Болхлочун уйлаш.
15.00—15.30 — «Патриот» (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Доттаглий оазаш».
17.31 — «Нохч-Глалглай поэзий музыка» яхача циклера передача.
18.00 — Хоамаш.
18.30 — Объявлени.
18.40—19.00 — «Унахцlено» яха радиожурнал (глалглай меттала).

УКВ ПРОГРАММА

19.00 — Дlалокх М. Айдамировас.
19.30 — Нохч-Глалглай ашараш.

14 АВГУСТ

7.20 — «Юртара lуйреш».
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Доакъара коа малаглa запас я?» (нохчий меттала).
8.45—9.00 — «Дикал: предприяте кизга» (глалглай меттала).
11.15—12.00 — Хьамсарча мехка музыкальни вахар (нохчий меттала).
15.15—15.30 — «Къахьегамо сага сийле йоаккх» (глалглай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Хано хьалхадоах» (глалглай меттала).
17.31 — «Цlе сийгаш» (глалглай меттала).
18.00 — Хоамаш.
18.30 — Объявлени.
18.40—19.00 — «Вахара хьисап — советски» (нохчий меттала).

15 АВГУСТ

7.20 — «Къахьегама ресурсаш. Мишта пайда эц царех?». Урус - Мартановски районера передача (нохчий меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Объявлени.
10.15 — 10.35 — «Керда обрядаш — вахаре» (нохчий меттала).
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — Литературни Нохч - Глалглайче.
12.40 — «Халкъа тlахьожамхой болх беш ба» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — Малхбузен пропагандисташа СССР-ра къамий отношенех харц дувцар. Беседа (глалглай меттала).
15.1 5— «Кlиранденошка салаlар». Музыкальни передача.
16.00 — «Профсоюзаши вахари».
16.20—17.00 — Концерт.
18.20—19.00 — «Музыкальни почта».

УКВ ПРОГРАММА

19.00 — Музыкально - литературни композици.
19.20 — Тха музыкальни галерея. (Дlалокх Л. Мусаевас).

16 АВГУСТ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35—7.40 — Объявлени.
8.25—9.00 — «Шоана дунха еза ашараш».
11.20—12.00 — «Илли а юххеда» яха юртабоахама къахьегамхошта хетаь музыкальни программа.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске. ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12. 2-54-04: промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04: промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64:75, 2-75-78; писем—2-85-64: машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05315, «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2875.